

Att bedöma och hantera risk för våld i nära relation i gles- och landsbygd

Nyttiggörande av forskningsresultat från RISKSAM-projektet i dialog med socialtjänst och polis

Anna-Karin Larsson, Joakim Petersson och Susanne Strand

Centrum för våldsstudier

Anna-Karin Larsson, Joakim Petersson
och Susanne Strand

**Att bedöma och hantera risk för
våld i nära relation i gles- och
landsbygd**

Författare: Anna-Karin Larsson, Joakim Petersson och Susanne Strand

Titel: Att bedöma och hantera risk för våld i nära relation i gles- och landsbygd. Nyttiggörande av forskningsresultat från RISKSAM-projektet i dialog med socialtjänst och polis

Utgivare: Örebro universitet, 2023

www.oru.se/publikationer

Tryck: Örebro University, Repro november 2023

Omslagsbild: Pixabay.com

ISSN: 2004 -3775

ISBN: 978-91-87789-95-3 (print)

ISBN: 978-91-87789-96-0 (pdf)

Innehållsförteckning

Förord	5
Kontaktinformation	6
Sammanfattning	7
Bakgrund	9
RISKSAM-programmet	12
Syfte med projektet	13
Projektets relevans	14
Genomförandet	15
Metod	16
Resultatets upplägg	17
Resultat	18
Del 1: Riskbedömning	18
TEMA 1: Att identifiera våld	19
Tema 2: Bristande kompetens att riskbedöma	22
Tema 3: Arbetet med riskbedömning	24
Tema 4: Möjligheter i gles- och landsbygd	26
Del 2: Riskhantering	28
Tema 1: Verksamhetens bristande förutsättningar	29
Tema 2: Liten verktygslåda	31
Tema 3: Brister i tillgänglighet	33
Tema 4: Svårigheten att vara anonym	34
Tema 5: Möjligheter i riskhantering	36
Del 3: Samverkan	37
Tema 1: Närhet och korta avstånd	38
Tema 2: Sårbara strukturer	41
Tema 3: Intern samverkan	42
Tema 4: Extern samverkan	44
Tema 5: Hinder för extern samverkan	47

Tema 6: Möjligheter till extern samverkan	48
Slutsatser och diskussion	50
Förslag till förbättrat arbete i ärenden om våld i nära relation i gles- och landsbygd samt bättre samverkan.....	52
Riskbedömning.....	52
Riskhantering.....	53
Samverkan	54
Referenser	55

Förord

I föreliggande rapport redovisar vi resultat från projektet om nyttiggörande av forskningsresultat från RISKSAM-projektet. Under våren 2023 fick vi möjlighet att åka ut i gles- och landsbygdskommuner i landet och möta engagerade och erfarna yrkesverksamma inom socialtjänst och polis som generöst delade med sig av erfarenheter och synpunkter på arbetsuppgifter, metoder och samverkan i frågor som berör arbetet med våld i nära relation i mindre kommuner och i glesbygd. Ett stort tack till alla er som kom, lyssnade, diskuterade och delade med er av er kunskap. Tack vare er har vi nu en större kunskap om de specifika behov och utmaningar som finns i arbetet med att hantera våld i nära relation i gles- och landsbygd.

Tanken med rapporten är att presentera våra resultat från intervjuerna som genomfördes i samband med våra besök. Vi hoppas även att dessa resultat ska inspirera och ge upphov till idéer om utvecklade arbetssätt och samverkan mellan socialtjänst och polis.

Projektgruppen

Örebro universitet, november 2023

Kontaktinformation

Kontakta oss gärna på vår adress: risksam@oru.se

Anna-Karin Larsson är lektor i socialt arbete vid Örebro universitet och disputerad i historia. Hennes forskning är inriktad på yrkesverksammas erfarenheter av arbetet med våld i nära relation men också de utsattas livssituation. Utöver dessa frågor forskar hon om barns och ungas hälsa och välmående förr och i dag. Anna-Karin Larsson är en del av forskarmiljön Centrum för Våldsstudier (CVS) och forskargruppen Barns livsvillkor och välbefinnande (BLIVA)

Joakim Petersson är lektor i kriminologi vid Örebro universitet. Hans forskning är inriktad på riskbedömning, riskhantering och samverkan i frågor om våld i nära relation, med ett särskilt fokus på partnervåldsutövare och risk för återfall. Utöver forskningen undervisar Joakim Petersson på kriminologiprogrammet om partnervåld, viktologi och vetenskaplig metod. Han är även en del av forskarmiljön Centrum för Våldsstudier (CVS) och forskargruppen Stalkning och Partnervåld (SToP).

Susanne Strand är docent i kriminologi vid Örebro universitet och Centre for Forensic Behavioural Science vid Swinburne University of Technology i Melbourne, Australien. Hennes forskning är inriktad på riskbedömning och riskhantering när det gäller partnervåld, stalkning och hedersrelaterat våld och förtryck. Susanne Strand leder det sexåriga forskningsprogrammet RISKSAM och är forskningsledare för Centrum för våldsstudier (CVS) och forskargruppen SToP, STalkning och Partnervåld.

Läs mer på <https://www.oru.se/risksam>

Sammanfattning

Syftet med projektet har varit att förmedla forskningsresultat om riskhantering och samverkan avseende våld i nära relation, stalkning och hedersrelaterat våld och förtryck till yrkesverksamma inom polis och socialtjänst, samt att undersöka utmaningar och behov rörande frågor om riskbedömning, riskhantering och samverkan kring våld i nära relationer i gles- och landsbygdskommuner.

Projektet knyter an till forskningsprogrammet RISKSAM som syftar till att implementera och utvärdera en hållbar och evidensbaserad arbetsmodell, RISKSAM, för arbetet med riskhantering och samverkan vad gäller våld i nära relation. RISKSAM är en förkortning för RISKhantering och SAMverkan. En huvudsaklig ambition med nyttiggörandeprojektet har varit att medverka till att sprida information om RISKSAM och i dialog med de yrkesverksamma utveckla modellen ännu mer specifikt till de utmaningar som gles- och landsbygd står inför.

Under våren 2023 har vi således besökt praktiker inom socialtjänst och polis i gles- och landsbygd. Forskare och doktorander inom RISKSAM-programmet besökte regionerna Dalarna, Värmland, Västra Götaland, Västerbotten, Örebro och Östergötland, där ett eller flera kommunbesök genomfördes i varje region. Varje besök har bestått av presentationer om RISKSAM och preliminära resultat ur detta projekt, samt fokusgruppsintervjuer om gles- och landsbygdens specifika utmaningar och de yrkesverksammans behov och stöd.

Våra resultat visade att det finns både utmaningar och möjligheter med arbetet med riskbedömning, riskhantering och samverkan kring ärenden med våld i nära relationer i gles- och landsbygdskommuner. I riskbedömningsarbetet fann vi att det fanns utmaningar i att identifiera våld men också att det kan finnas bristande organisatorisk kompetens att riskbedöma. Enskilda medarbetare har kompetens men omsättningen av personal och svårigheter att rekrytera, försvårar upprätthållandet av kompetens inom organisationen. Arbetet med riskbedömning kan även försvåras på grund av olika faktorer och brist på erfarenhet då dessa ärenden är sällan-ärenden.

I rapportens andra del redovisas utmaningar och möjligheter med riskhantering. Vi belyser verksamheternas bristande förutsättningar och de få insatser som finns att erbjuda på hemmaplan, att verktygslådan att arbeta med är liten, och att det finns en svårighet att hantera möjligheten till anonymitet på mindre orter. Vi lyfter både utmaningar och möjligheter med glesbefolkade samhällen, som fördelen med närhet till varandra och en känsla av att ta hand om varandra, men också nackdelarna med att det är svårt att vara anonym, ta emot insatser och att återvända till hemorten efter våldet och en vistelse i ett skyddat boende.

I del tre i rapporten beskriver vi de utmaningar och möjligheter som yrkesverksamma upplever i relation till samverkan – både intern och extern – i ärenden med våld i nära relation. Detta innefattade, bland annat, hur den geografiska närheten (till exempel att sitta i samma byggnad) mellan yrkesverksamma underlättar samverkan. Samtidigt är samverkansformerna sårbara utifrån att de baseras på person snarare än funktion och den externa samverkan som sker är nästan uteslutande ostrukturerad. Det finns dock en vilja till ökad samverkan och existerande plattformar för detta, dock upplever flera yrkesverksamma att det saknas rätt verktyg för att åstadkomma detta.

Rapporten avslutas med en sammanfattande diskussion om utmaningar och möjligheter i arbetet med våld i nära relation i gles- och landsbygd. Här lämnas även konkreta förslag på hur praktiker i gles- och landsbygd kan stärkas i sitt arbete i relation till riskbedömning, riskhantering och samverkan.

Bakgrund

Våld i nära relation är ett omfattande folkhälsoproblem där de senaste beräkningarna från Världshälsoorganisationen visar att 27 procent av kvinnor världen över någon gång utsatts för fysiskt eller sexuellt våld av en nuvarande eller tidigare partner (WHO, 2021). Liknande siffror påvisades i Sverige i den senast genomförda nationella kartläggningen där var fjärde kvinna och var sjätte man uppgav att de någon gång varit utsatta (Brottsförebyggande Rådet [BRÅ], 2014). BRÅ (2014) beräknade även att minst 150 000 barn lever i familjer där det förekommer våld. Även om de utsatta lyckas lämna en våldsamt relation finns en överhängande risk att våldet övergår till eftervåld, som kan innefatta stalkning. Uppskattningsvis har ungefär 9 procent av Sveriges befolkning utsatts för stalkning i form av upprepade trakasserier och i en tredjedel av dessa fall är stalkaren en före detta partner (BRÅ, 2006).

Konsekvenserna av att utsättas för våld i nära relation är många och inkluderar bland annat behov av medicinsk vård för fysiska skador, psykiska problem som till exempel rädsla, depression, ångest, självmordstankar, missbruk, sjukskrivning och lag försämrad livskvalitet (BRÅ, 2014; European Institute of Gender Equality [EIGE], 2021; Vinkander, et.al, 2023; WHO, 2021). Utöver detta beräknas våld i nära relation kosta svenska staten cirka 40 miljarder kronor varje år (EIGE, 2021).

Socialstyrelsen har i uppdrag att undersöka de allvarligaste formerna av våld i nära relationer för att hitta områden där förbättringar kan göras för att förhindra dödligt våld. I den senaste rapporten (Socialstyrelsen, 2022) påvisades att både våldsutsatta och våldsutövare hade haft kontakt med flera myndigheter samtidigt och ofta så sent som en månad före våldshandlingen. De vanligaste myndigheterna som var involverade var hälso- och sjukvården, socialtjänsten och polisen. Rapporten identifierade flera brister i hanteringen av våld i nära relationer, inklusive att frågor om våld sällan ställdes och att strukturerade riskbedömningar inte genomfördes i tillräcklig utsträckning. För att adressera dessa brister infördes nya regler och riktlinjer för socialtjänst och hälso- och sjukvård år 2022. Dessa regler betonar vikten av att utföra

standardiserade riskbedömningar inom socialtjänsten för att underlätta beslut om insatser. Socialstyrelsen betonar att det är avgörande att riskbedömningar genomförs och att resultaten används i det förebyggande arbetet för att hantera risker (HSLF-FS, 2022:39).

På senare år har forskning uppmärksammat att våld i nära relation är minst lika vanligt, om inte mer, förekommande i gles- och landsbygd. I de mönster som går att urskilja är våldet i gles- och landsbygd ofta grövre och mer frekvent än i stadsmiljö, och utsatta väntar generellt längre med att göra en polisanmälan (Edwards, 2015; Peek-Asa et al., 2011; Strand & Storey, 2019). Detta har bland annat att göra med att utsatta i gles- och landsbygd har fler utmaningar med att få hjälp och stöd då de ofta har längre avstånd att resa till närmaste polisstation, vårdcentral, socialtjänst eller kvinnojour. Utöver detta bidrar nedmonteringen av välfärdssamhället till att det blir än svårare för utsatta i gles- och landsbygd att söka hjälp och således ökar risken för upprepad utsatthet. I mindre samhällen där "alla känner alla" rapporterar de utsatta att det är svårt att anmäla våldsutövaren till polisen eftersom det påverkar familjen när våldet blir allmänt känt (Edwards, 2015; Logan et al, 2005). Den geografiska isoleringen utgör därmed en risk eftersom våldsutövaren kan utöva våldet utan att få några negativa sanktioner (Schwab Reese, & Renner, 2017). Det finns även åtskilliga utmaningar med att arbeta med riskbedömningar i fall av våld i nära relationer generellt, och specifikt i gles- och landsbygd. Avstånd, begränsade resurser och sämre infrastruktur är några av de faktorer som lyfts fram internationellt som försvårande för yrkesverksamma i denna kontext (Barlow, et.al., 2023; Hanley et.al., 2023; Youngson et.al., 2021). Sammantaget gör detta de utsatta i glesbefolkade områden är mer sårbara för våldet.

För att på bästa sätt bedöma och hantera risk för upprepad utsatthet är socialtjänst och polis ålagda att genomföra strukturerade riskbedömningar för våld. De som arbetar i dessa ärenden och med riskbedömning bör enligt tidigare nämnda föreskrifter ha kunskap om våld och andra övergrepp (HSLF-FS 2022:39, kap 3 & 4). Inom polismyndigheten används den svenska versionen av instrumentet Spousal Assault Risk Assessment Guide (SARA) samt dess screeningversion SARA:SV (Kropp et al., 2008a), som innehåller både riskfaktorer för våldsutövare

och sårbarhetsfaktorer hos den utsatta, för att bedöma risk för upprepat våld. Polisen har även särskilda instrument för att bedöma risker för stalkning (SAM: Kropp et al., 2008b) och hedersrelaterat våld och förtryck (PATRIARK: Kropp et al., 2013). Inom socialtjänsten används också SARA:SV, men främst används bedömningsinstrumentet FREDA för att bedöma risk för våld i nära relation (Socialstyrelsen, 2014). FREDA består av tre delar: FREDA-kortfrågor för att upptäcka, screena för våld i nära relation, FREDA-beskrivning för att få en djupare beskrivning av våldet, och FREDA-farlighetsbedömning för att bedöma risken för upprepat våld.

En central del i riskbedömning för våld i nära relation är att denna bedömning utmynnar i en riskhantering. Detta inkluderar alla former av insatser eller åtgärder som syftar till att förhindra att den bedömda risken ska realiseras till exempel skyddat boende, kontaktförbud, och larmpaket. En utmaning för både polis och socialtjänst är att ”verktygslådan” av tänkbara insatser är relativt begränsad, särskilt för yrkesverksamma i gles- och landsbygd där resurserna är mindre och avstånden långa. Utöver detta är de resurser som tillhandahålls idag relativt ineffektiva, då både utsatthet och återfall är fortsatt vanligt förekommande samt att livskvaliteten för de utsatta och deras barn är låg, särskilt i gles- och landsbygd (Edwards, 2015; Peek-Asa, et al., 2011; Strand & Storey, 2019; Tayebi & Strand, 2022). Samtidigt pekar Socialstyrelsens (2022) utredning på att socialtjänsterna brister i arbetet med att upprätta och följa upp den långsiktiga riskhanteringen i ärenden med våld i nära relation. Mer effektiv och strukturerad riskhantering måste därmed till för att i högre grad förhindra våldet.

En orsak till den låga effekten är att socialtjänst och polis har olika perspektiv på riskbedömning och riskhantering, där socialtjänsten främst utgår från behovet av att skydda de utsatta medan polisen även fokuserar på utredningen av det anmälda brottet. Utöver detta saknas rutiner för strukturerad samverkan både inom och mellan verksamheter, i de fall som utsatta är i behov av insatser från flera olika aktörer. I Socialstyrelsens utredning av vissa skador och dödsfall 2018 - 2021 (Socialstyrelsen, 2022) konstateras att bristande samverkan mellan myndigheter, så som hälso- och sjukvård, socialtjänst och polis, resulterat i ett flertal

dödsfall som, med förbättrad samverkan, hade kunnat undvikas. Några av de brister som identifieras inom både socialtjänst och polis är att det sällan genomförs strukturerade riskbedömningar för upprepat våld, vilket i förlängningen innebär att den efterföljande riskhanteringen blir lidande. Andra utmaningar som identifierats är möjligheten att, utifrån sekretessbestämmelser, dela information mellan myndigheter.

RISKSAM-programmet

RISKSAM är en strukturerad riskhanteringsmodell som utvecklats med ovan beskrivna utmaningar gällande riskbedömning, riskhantering och samverkan i åtanke. Modellen utgör således länken mellan riskbedömning och riskhantering. Den är utvecklad tillsammans med praktiken i syfte att dels säkerställa att modellen är praktiskt användbar för socialtjänst och polis, dels förbättra samverkan inom och mellan verksamheter. Syftet med RISKSAM-programmet är att implementera och utvärdera modellen för både socialtjänstens och polisens arbete med att förhindra våld i nära relation, stalkning och hedersrelaterat våld och förtryck. Mer specifikt avser vi att utvärdera modellens effekt på återfall i våld, samverkan inom såväl som mellan socialtjänst och polis, dess kostnad i termer av tid och resurser, och om den resulterar i att bidra till en ökad livskvalitet för de utsatta. Detta studeras ur både ett stads- och glesbygdsperspektiv samt ett barnperspektiv. Forskning bedrivs i skrivande stund tillsammans med socialtjänst i Örebro kommun och kommer under 2023 inkludera flera kommuner och polisen i polisregion Bergslagen (d.v.s. Örebro län, Värmlands län och Dalarnas län).

Övergripande har RISKSAM-programmet nyligen avslutat den första fasen (2020 - 2022) som har fokuserat på planering och datainsamling. Utifrån de restriktioner som funnits med pandemin har en stor del av arbetet koncentrerats till Örebro som är en av Sveriges största städer. Våld i nära relation är dock inte begränsat till stadsmiljöer och i diskussioner och utvecklingsarbeten med yrkesverksamma framkommer ännu tydligare de svårigheter och utmaningar som gles- och landsbygd har när vi inte kunnat möta upp dem på samma sätt. Betydelsen av ett gles- och landsbygdsperspektiv är stor då en dryg tredjedel av landets befolkning, 34 procent, bor i det som definieras som gles- och

landsbygd, vanligtvis kallat glesbygd, vilket storleksmässigt är 68 procent det vill säga 197 av Sveriges 290 kommuner (SCB, 2015).

Gles- och landsbygdskommunerna är heterogena med olika förutsättningar befolkningsmässigt, i tillväxt och olika närhet till andra kommuner och städer. Gles- och landsbygdens andel av den totala befolkningen är stabil sedan 1970-talet men flytten från mindre till större tätorter har ökat sedan 1990-talet (Jordbruksverket 2012). Stor utflyttning från de små tätorterna i landet har inneburit en ökad försörjningsbörda för kommunerna och vissa svårigheter att upprätthålla nödvändiga samhällsfunktioner. När vi har varit ute i praktiken och föreläst har de yrkesverksamma visat ett stort intresse för vår riskhanterings- och samverkansmodell RISKSAM. Vi vill därför medverka till att sprida information om RISKSAM och i dialog med de yrkesverksamma utveckla modellen så att den med hög effektivitet kan användas till de utmaningar som finns i hela landet oavsett om det är glesbygd, landsbygd eller urbana områden.

Syfte med projektet

Det behövs mer forskning om de utmaningar och möjligheter som yrkesverksamma inom polis och socialtjänst står inför i gles- och landsbygd gällande arbetet med våld i nära relation. Mer specifikt saknas kunskap om socialsekreterares och polisers upplevelser och erfarenheter av arbetet med riskbedömningar, riskhantering och samverkan i ärenden med våld i nära relation och vilka förutsättningar som finns för detta arbete i gles- och landsbygd.

Syftet med föreliggande projekt har därför varit att öka kunskapen om utmaningar och möjligheter i relation till resurser och behov i arbetet med våld i nära relation i gles- och landsbygdskommuner. De frågeställningar vi utgick från var:

- Hur ser resurser och möjligheter ut att arbeta med riskbedömning och riskhantering i gles- och landsbygd?
- Vilka specifika behov och svårigheter finns hos de utsatta?

- Hur fungerar samverkan och hur kan både organisation och enskilda yrkesverksamma stärkas i sitt arbete med att hantera våld i nära relationer?

Projektets relevans

En ambition med projektet och våra resor till olika regioner har varit att föra ut forskningsresultat till de som sällan får ta del av ny kunskap först. Det är framför allt praktiker verksamma i huvudorterna i regionerna Bergslagen, Värmland och Dalarna som hittills har deltagit i våra utbildningar och forskningsaktiviteter som informanter. Att utöka vår geografiska räckvidd i RISKSAM är viktigt för oss som forskar om dessa frågor då vi behöver mer kunskap om gles- och landsbygdens förutsättningar och behov rörande riskbedömning och riskhantering av våld i nära relationer.

Utbildningar för, och möten med, yrkesverksamma från socialtjänst och polis sker ofta i städer dit flera kommuner och verksamheter tar sig för att delta. Alla yrkesverksamma på fältet har dock inte samma möjlighet eller förutsättningar att delta. Det är oftast tillgänglighet och resurser som styr möjligheterna att delta för de yrkesverksamma. I många små kommuner med långa avstånd till varandra, och till huvudorten i regionen, finns sällan möjligheter att delta i och närvara vid forskningsaktiviteter och personliga möten. IVO (2019) har även rapporterat att små kommuner oftare har sämre möjligheter än större kommuner eftersom deras ekonomiska förutsättningar är sämre och ibland har de en avsaknad av tillräcklig kompetens för att hantera ärenden om våld i nära relationer. Detta då befintlig personal kan ha många olika roller och då sakna nödvändig kompetens på detta område men ha god kompetens i ett annat. Det kan också vara svårt att rekrytera den kompetens som behövs vilket kan påverka kvaliteten på såväl utredningar som hantering av ärenden.

Med utgångspunkt i detta har vår avsikt varit att nå små kommuner i gles- och landsbygd där bemanningen vid socialkontor och polis ofta består av ett fåtal individer och där det är svårt att avsätta tid till resor. De kommer också mer sällan till tals i frågor som rör dem. I

föreliggande projekt har vi därför önskat inkludera dem genom att vi åkt till dem och mötts på deras villkor, på deras arenor. Projektet kommer således till gagn för praktiken då vi får en möjlighet att presentera resultat och berätta om RISKSAM-modellen i direkta möten. Våra inledande resultat kommer sålunda komma till nytta för de utsatta och de som möter de utsatta på fler håll i landet än i de kommuner som redan ingår i RISKSAM-programmet. Vi är övertygade om att dessa möten kan hjälpa oss att tillsammans bidra med kunskap för att skapa ett hållbart arbetssätt för små kommuner.

Genomförandet

Projektet bestod huvudsakligen av tre turnéer i olika regioner i landet. Den första resan gick till Värmland och Dalarna i mars. Den andra turnén i april tog oss till Östergötland och Västra Götaland och slutligen, i maj månad, besökte vi Västerbotten. I början av mars besökte vi även en kommun i Örebro län där vi genomförde presentationen och en testomgång av intervjun. Vid samtliga besök deltog tre forskare och vid några av dessa även en doktorand.

Under hösten 2023 redovisas resultat från turnéerna, förutom i denna rapport, vid en digital konferens för de som deltagit vid mötena i kommunerna, representanter från länsstyrelserna samt andra intresserade av projektet. Några av de synpunkter som framkom under den digitala konferensen redovisas i rapportens senare del.

Mötena med de yrkesverksamma har syftat till att både informera om RISKSAM-programmet och få till en dialog om de specifika utmaningar som finns i att arbeta med våld i nära relation i gles- och landsbygd. Det innebär både kunskapsförmedling av kunskapsläget, utbildning i vilka former av riskhantering som visats ha effekt på återfall och inhämtning av ny kunskap. På varje turné och resa har vi dels presenterat resultat från de olika delprojekten i RISKSAM-programmet, dels samtalat om riskbedömning, riskhantering, och samverkan utifrån gles- och landsbygdens särskilda förutsättningar.

Metod

Vår rapport bygger på de diskussioner vi haft med de yrkesverksamma inom socialtjänst och polis i de kommuner vi besökte. En förfrågan att delta i fokusgruppsintervjuerna, tillsammans med ett tillhörande informationsbrev, förmedlades via Länsstyrelsen i respektive län och berörde de inom socialtjänst och polis som på olika sätt arbetade med ärenden med våld i nära relation. Detta innefattade således socialsekreterare från olika utredningsenheter, missbruksvård och försörjningsstöd samt kommunpoliser, yttre befäl och utredare av brott i nära relationer. Under besöken genomfördes 13 fokusgruppsintervjuer i 12 kommuner. Sammanlagt var 17 kommuner representerade genom socialtjänst och polis då inbjudan gick ut till alla kommuner i de län vi besökte. Totalt deltog 44 yrkesverksamma socialsekreterare och poliser som arbetade med ärenden med våld i nära relation med koppling till gles- och landsbygd i de fokusgruppsintervjuer som genomfördes. Det var 38 deltagare från socialtjänsten som arbetade som socialsekreterare och sex poliser. Varje fokusgrupp bestod av två till sex deltagare och tog ca 45 minuter att genomföra.

Fokusgrupperna genomfördes under ledning av två forskare som genomförde intervjuerna tillsammans. Vi använde en intervjuguide som var uppbyggd utifrån områdena *riskbedömning*, *riskhantering* och *samverkan*. Intervjuerna spelades in och samtliga deltagare skrev under ett samtyckesformulär om att delta i studien innan intervjun. Efteråt transkriberades och analyserades intervjuerna. Vi valde vi att dela in vår data utifrån diskussioner om riskbedömning, riskhantering, och samverkan, samt fokuserade på utmaningar och möjligheter specifika för gles- och landsbygd.

Samtliga fokusgruppsintervjuer transkriberades och analyserades med hjälp av en tematisk analys. Analysen utgick från de steg som rekommenderas vid en tematisk analys (Braun & Clarke, 2006). Den tematiska analysen genomfördes först separat av studiens tre författare. Efter detta diskuterades och jämfördes de enskilda analyserna, vilket renderade i en gemensam analys av teman och subteman.

Resultatets upplägg

Resultaten i rapporten presenteras utifrån följande disposition:

Del 1: Riskbedömning

I denna del vi tar upp utmaningar i att identifiera våld, att det kan finnas bristande kompetens att riskbedöma samt att arbetet med riskbedömning kan försvåras på grund av olika faktorer. Vi tar också upp de möjligheter vi identifierade.

Del 2: Riskhantering

I den andra delen redovisas utmaningar med riskhantering. Vi belyser verksamhetens bristande förutsättningar, att verktygslådan att arbeta med är liten, att det finns brister i tillgängliga insatser och att det finns en svårighet att hantera behovet av anonymitet. Vi lyfter även möjligheterna som finns i arbetet med våld i nära relation i glesbefolkade samhällen.

Del 3: Samverkan

I rapportens tredje del beskriver vi de utmaningar och möjligheter som de yrkesverksamma upplever i relation till samverkan i ärenden med våld i nära relation. Sådana utmaningar och möjligheter lyfts i relation till både intern och extern samverkan, samt med förslag på hur denna kan stärkas.

Resultat

Nedan presenteras de utmaningar och möjligheter i riskbedömning, riskhantering och samverkan som har framkommit i våra intervjuer med de yrkesverksamma, både i figurer över teman och subteman samt i löpande text.

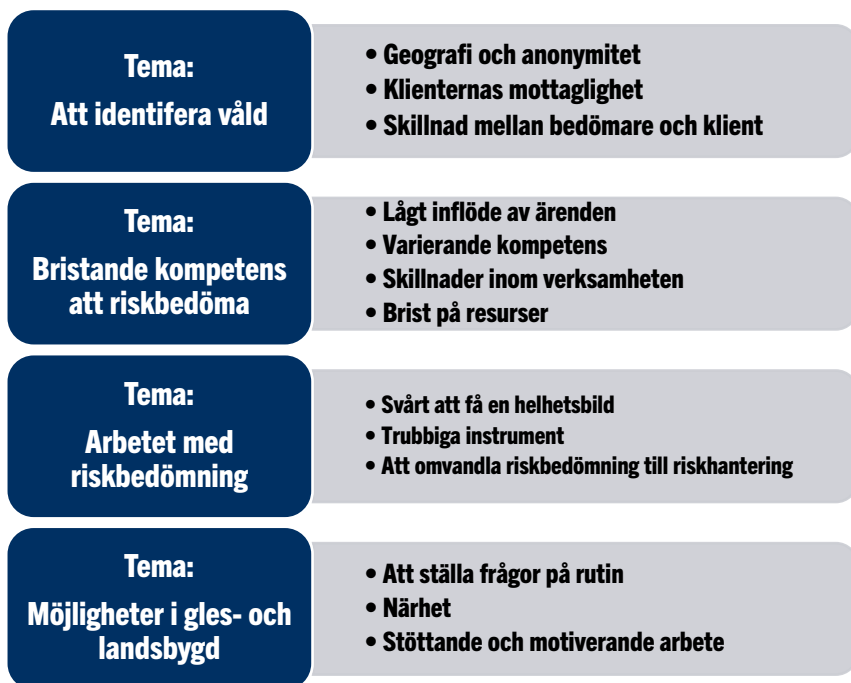
Del 1: Riskbedömning

Majoriteten av socialtjänsterna som medverkade i fokusgruppsintervjuerna uppgav att de använder sig av något av de tre FREDA-instrumenten för att bedöma risk för upprepat våld. Ofta används FREDA-kortfrågor i ett akut skede för att upptäcka och bedöma risk, för att sedan övergå till FREDA-farlighetsbedömning eller FREDA-beskrivning. Utöver detta används också de strukturerade riskbedömningsinstrumenten Spousal Assault Risk Assessment Guide (SARA) för partnervåld och PATRIARK för att bedöma risk för hedersrelaterat våld och förtryck. Vissa socialtjänster får också hjälp av skyddade boenden att antingen samla in underlag till en riskbedömning, genom intervjuer med den utsatta, eller att dessa boenden själva genomför riskbedömningen. Enbart en av de medverkande socialtjänsterna uppgav att de för tillfället inte genomförde några strukturerade riskbedömningar överhuvudtaget. Det ska dock tilläggas att ett flertal av de intervjuade uppgav att de i ett akut skede ofta gör en ostrukturerad riskbedömning för upprepat våld baserad på deras erfarenheter, då de upplever att de inte har tid att göra en strukturerad bedömning innan den utsatta får någon form av skydd.

De poliser som medverkade i fokusgrupperna representerade främst utredning brott i nära relation eller kommunpolis, vilka inte har som uppgift att genomföra riskbedömningar då detta ansvar ligger på Brottsoffer- och personssäkerhetsenheten (BOPS). Däremot uppgav medverkande polis att de, baserat på en ostrukturerad bedömning, kan påtala för BOPS vikten av att en strukturerad riskbedömning behöver genomföras i ett specifikt ärende.

Flera olika utmaningar med att bedöma risk för upprepat våld identifierades. Många av dessa utmaningar har rapporterats i tidigare forskning om riskbedömning, men några utmaningar var unika för en gles-

och landsbygdscontext. I Figur 1 nedan illustreras de teman och subteman som identifierades i den tematiska analysen vad gäller arbetet med riskbedömningar.

Figur 1. Teman och subteman för upplevda utmaningar och möjligheter i riskbedömning av våld i nära relation.

TEMA 1: Att identifiera våld

Att identifiera våld i nära relation är en utmaning som lyftes fram av våra informanter. Först och främst var de **geografiska förutsättningarna** unika och betydelsefulla för arbetet. I gles- och landsbygd kan de geografiska avstånden vara betydande och kan innebära svårigheter i att få de utsatta till att dels söka hjälp, dels medverka i en utredning och riskbedömning. Geografien och de demografiska villkoren gör det också i princip **omöjligt att vara anonym** och ofta är det som så att "alla känner alla". Detta medför att många utsatta inte vågar eller

vill ta sig till socialtjänsten då man är rädd att någon man känner ska se en uppsöka socialtjänstens lokaler.

I våra intervjuer diskuterades utmaningen i att upptäcka våld i nära relation och att identifiera ärenden. Det fanns en medvetenhet om att även om det ibland är svårt att identifiera, så förekommer det givetvis våld i nära relation bland kommunens invånare och att om man arbetat mer aktivt med att ställa frågor om våldsutsatthet och våldsutövande kommer man i högre utsträckning i kontakt med målgrupperna.

Jag tror det handlar om att vi måste nog gå ut och informera mycket om det här i kommunen över lag för att få ut information om det här området för jag tror att det är ganska bristfälligt där också och för att få människor att våga söka hjälp eller våga anmäla eller någonting. Där har vi ett jobb att göra tror jag för att nå ut. För i dag tror jag att vi – jag menar i (kommun) det är klart att det förekommer våld i nära relation här ute också men det anmäls inte, vi vet inte om det. (Socialsekreterare, 38)

Representanter för de kommuner som på senare tid mer aktivt börjat att uppmärksamma våldet – till exempel genom att ställa frågor om våldsutsatthet på rutin – upplevde också en ökning i antal ärenden.

Även då ärenden med våld i nära relation uppmärksammades av socialtjänsterna upplevde många av intervjudeltagarna att detta inte per automatik innebar att **de utsatta kunde eller ville medverka i riskbedömningen**. I flera fall upplevdes att våldsutsatta främst sökte sig till socialtjänsten i andra syften, till exempel för ekonomiskt bistånd eller missbruksproblematik, och därmed inte var särskilt motiverade eller intresserade att prata om sin våldsutsatthet. Det kunde även uppstå situationer där den våldsutsatta inte höll med om utfallet av den riskbedömning som gjorts. I åtskilliga fall upplevde intervjudeltagarna att detta kunde ta sig i uttryck genom att den utsatta underskattade våldet eller risken att bli utsatt på nytt. Den upplevda låga mottagligheten kunde i vissa fall härledas till att de våldsutsatta hade bristande insikt i vad som var våld, att de var traumatiserade av sina erfarenheter samt att många uttryckt en bristande tillit till socialtjänsten och en rädsla att

socialtjänsten skulle omhänderta barnen. Det fanns därmed en **skillnad mellan bedömarens och klientens uppfattning av risk**.

Långa avstånd kan också vara en utmaning. För många utsatta är långa resor till närmsta socialkontor eller polisstation en realitet och det kan innebära att en hel arbetsdag går åt till att medverka och ta sig fram och tillbaka.

Ja [...] men utmaningar är också så här avstånd och så, det går inga bussar. Man kanske inte har möjlighet att ta sig till ett förhör med kort varsel alltså, [...] man har inte råd att sitta och köra flera gånger. Vi pratar om här ute, alltså rape-kit görs inte längre i (mindre kommun). De ska åka till (tätort). Kommer man från (mindre kommun) och har blivit våldtagen där ska man åka liksom 40 mil enkel väg för att spårsäkra. Det är inte alls sån stor sannolikhet att man orkar fullfölja hela processen sen. (Polis, 21)

Vad gäller vissa typer av utredningsåtgärder, främst polisiära, kan utsatta tvingas resa 40 mil enkel väg för att lämna bevis eller delta i förhör, alternativt att yrkesverksamma från centralorten i en region kan åka ut till en mindre ort först när man samlat på sig ett par ärenden så att flera förhör kan hållas samtidigt. I en intervju uppmärksammades också det höga inflödet av ärenden till polisens Brottsoffer- och personsäkerhetsgrupp (BOPS):

De är överhopade med ärenden. De hinner ju inte arbeta i alla ärenden. Det är ju så – de tar det viktigaste liksom och det är jättemycket som blir missat tror jag. Och det säger de ju själva också att just med riskbedömning och att vi kan få reda på information, det skulle det kunna göras mycket mer. Det vill vi arbeta mer med och sen har vi en svårighet i att vi kanske inte har nog med personal till att göra det ibland (Polis, 41)

Bortprioriteringar på grund av resursbrist riskerar att få utsatta i glesbygd att uppleva sig som mindre prioriterade och mindre viktiga jämfört med utsatta som bor i stadsmiljö.

Tema 2: Bristande kompetens att riskbedöma

Antalet ärenden med våld i nära relation som kommer till socialtjänsternas kännedom varierar mellan kommuner. Gemensamt är dock att flera socialtjänster i de kommuner vi pratat med uppger att de har ett **lågt inflöde av ärenden som rör våld i nära relation**. Detta medför bland annat att det upplevs som en utmaning att hålla liv i kunskapen om hur en strukturerad riskbedömning ska genomföras, särskilt i relation till PATRIARK då hedersrelaterade ärenden sällan kom till de medverkande socialtjänsternas kännedom. En av informanterna beskrev inflödet som en vågrörelse:

Det kommer en våg och sen är det ganska mycket våldsärenden och sen bär det av och sen blir det lite mindre ett tag och sen kanske det blir mer missbruk och så. Ja, det pendlar lite upp och ner. (Socialsekreterare, 35).

Vanligtvis tycks det dock röra sig om mellan fem och tio fall per år i de kommuner vi kommit i kontakt med. Det innebär att det dels kan gå ganska lång tid mellan ärendena, dels kan upplevas som att det är en ojämn ingång på dem. De sällsynta ärendena kan göra att man känner sig osäker på hanteringen och det kan upplevas stressande när ett akut ärende kommer in. En annan socialsekreterare menar att långa perioder utan ärenden om våld i nära relation tillsammans med en föränderlig personalgrupp och inhyrda tillfälliga, gör att man känner sig osäker i hanteringen.

Man känner sig obekvämt, glömmet av för att man liksom inte håller det levande i det dagliga arbetet (Socialsekreterare, 12)

Den upplevda kompetensen kring frågor om våld i nära relation och riskbedömning varierade dock relativt mycket utifrån hur socialtjänsten i den enskilda kommunen var organiserad. I de kommuner där det fanns samordnare för arbetet mot våld i nära relationer och/eller särskilda enheter där våld i nära relation var integrerat med andra arbetsområden (främst utredning för vuxna och missbruk) var den upplevda kompetensen kring att utföra riskbedömningar större. Inom andra enheter så som försörjningsstöd eller barn och unga efterfrågades generellt mer kunskap och kompetens om både våld i nära relation och

riskbedömning. Flera intervjudeltagare upplevde att det krävs en fördjupad kunskap om våld i nära relation för att kunna göra en bra riskbedömning, samtidigt som denna kunskap inte alltid finns i organisationen.

Som en konsekvens av att det återfanns **skillnader i kompetensen kring riskbedömning för våld i nära relation, främst mellan utredningsenheter som fokuserade på vuxna jämfört med motsvarande enheter för barn och unga**, gick uppfattningarna om risk för upprepat våld ofta isär i de ärenden där både den utsatta och dennes barn var aktuella inom socialtjänsten. Rent konkret innebar det att socialsekreterare vid utredningsenheter för barn och unga ofta bedömde risken för upprepat våld i nära relation som lägre än vad utredningsenheter för vuxna gjorde. Detta beskrevs av flera deltagare som en ”perspektivkrock” och något som försvårade den interna samverkan.

Precis och sen har vi väl inte alltid samma åsikter om våldet och hur allvarligt det blir som socialsekreterarna på barn- och familj [...] Utan att vi bedömer det som allvarligare än vad de gör i vissa fall när våldet kanske inte är, alltså är det grovt fysiskt våld så har vi ofta gemensamt att vi tycker lika, men när det inte har varit lika grovt våld så blir det att vi ofta tycker olika kring vilka insatser som krävs [...] De förespråkar barnens skola, alltså att vara här och vi kanske mer tycker att de behöver flytta på sig (Socialsekreterare, 8).

Utifrån att kommuner i gles- och landsbygd har färre invånare finns också mindre resurser till samhällsservice över lag. Därmed är det föga överraskande att flera representanter från både socialtjänst och polis lyfter **begränsade resurser som en utmaning i arbetet med riskbedömningar**. På grund av att det är få yrkesverksamma som arbetar med dessa frågor finns oftast inte möjlighet att genomföra riskbedömningen i större team där frågor och överväganden kan bollas med kollegor likt man kan göra i större kommuner med mer resurser. Att man är få som har fördjupad kompetens och är utbildade i riskbedömningar

gör också detta arbete särskilt sårbart om personal till exempel slutar, är sjukskrivna eller har semester.

Den höga personalomsättning som många intervjudeltagare beskriver innebär också en utmaning då nyanställda måste utbildas innan de kan börja arbeta med riskbedömning och risken finns att kompetensen som byggts upp i en verksamhet kan försvinna genom att en eller flera personer slutar. Slutligen är det ofrånkomligt att man som anställd i socialtjänsten i mindre kommuner förväntas kunna utföra samma arbetsuppgifter som i större kommuner, varpå det är mer regel än undantag att man kan tillräckligt mycket om många olika saker.

Tema 3: Arbetet med riskbedömning

Flera intervjudeltagare upplevde att de hade **svårt att få en heltäckande bild av risken för upprepat våld** utifrån att de främst enbart kommer i kontakt med de utsatta. Avsaknad av information kring våldsutövaren gjorde det därmed svårt att känna sig trygg med sin bedömning. Här upplevde flera representanter från de medverkande socialtjänsterna ett behov av ökad samverkan och dialog med polisen som har tillgång till information om till exempel tidigare domar och innehav av vapen. Samverkan upplevdes som särskilt viktig i relation till att några intervjudeltagare påtalade vikten av att de fick information från polisen om när misstanke skulle delges den anmälda partnern. Detta då en sådan delgivning föranleder ett behov av en ny, eller en uppdaterad, riskbedömning.

I de flesta av de kommuner vi talat med har majoriteten av socialsekreterarna utbildning i att bedöma risk för våld i nära relation. De flesta har deltagit i utbildningar i bedömningsinstrument som FREDA, SARA och PATRIARK. Det fanns dock en uppfattning om att **bedömningsinstrumenten ofta var trubbiga**.

Det framgick i fokusgruppsintervjuerna att FREDA farlighetsbedömning var det mest frekvent använda riskbedömningsinstrumentet inom de medverkande socialtjänsterna. Samtidigt upplevdes flera utmaningar med FREDA-farlighetsbedömning. Flera intervjudeltagare upplevde detta instrument som för mekaniskt och smalt, vilket innebar att

övriga viktiga riskfaktorer eller överväganden som inte inkluderades i riskbedömningsinstrumentet förbisågs.

Ja, men vi använder oss ju av FREDA. Det är den vi använder i alla de ärenden där det blir, där det uppdragas att det är våld då gör vi den men vi upplever ju att den är ganska – den är ganska svår att känna att den är så hjälpsam, så kan vi väl säga. [...] Jag upplever ändå att när man jobbar med den att man måste sitta och – jag får som oftast sitta och skriva på sidan ändå för att det är sådana saker som faller bort i den. (Socialsekreterare, 35)

Det förekom att instrumentet indikerade på en låg risk, medan magkänslan antydde en betydligt högre risk. Till följd av detta användes FREDA-farlighetsbedömning enbart som en del i bedömningen och som ett komplement till den yrkesverksammas egna uppfattning av risk.

Slutligen upplevde några intervjudeltagare att PATRIARK var ett instrument som var relativt omfattande och omständligt att använda. Flertalet intervjudeltagare upplevde även **utmaningar med att översätta utfallet av riskbedömningen till konkreta riskhanteringsåtgärder**. Detta var särskilt framträdande för de verksamheter som använde sig av någon av de tre FREDA-bedömningarna. Här upplevs inte FREDA-farlighetsbedömning ge mycket vägledning i hur den bedömda risken, som genererar en siffra mellan 1 (låg risk) och 4 (mycket hög risk), ska översättas till riskhantering eller hur den bedömda poängen för risk har någon praktisk betydelse.

Att okej nu har jag gjort en farlighetsbedömning eller ett FREDA till exempel, men vad gör jag av det här, då? Vad är liksom tillräckliga och inte för stora insatser för att motsvara behoven? Så, jag tänker att där är vår utmaning mycket om vad är rimligt (Socialsekreterare, 17)

Även om de intervjudeltagare som använder sig av SARA eller PATRIARK upplever att dessa instrument ger vägledning och rekommendationer om den efterföljande riskhanteringen lyfter man även här

utmaningar. Till exempel framkommer att svårigheterna med att använda PATRIARK har resulterat i att man hellre sätter in för mycket riskhanteringsåtgärder än för få, utifrån att kompensera för det faktum att man kanske bedömt risken ”fel” (det vill säga för låg). Detta oavsett hur effekten av åtgärderna blir för den utsatta.

Tema 4: Möjligheter i gles- och landsbygd

Flera intervjudeltagare beskriver hur socialtjänsten i deras kommuner **ställer frågor om våldsutsatthet på rutin** och hur detta upplevs som en möjlighet till att kunna initiera fler riskbedömningar.

Ja, fast jag tror att ärendemängden blir också hur man upptäcker. Hur upptäcker vi? Hur får vi in de här ärendena? Vi har jobbat väldigt hårt med det. [...] Det krävs ju att man har en ledning som driver de här frågorna också och vill jobba med det här och utveckla och att man får mandat att göra det. För ju mer du gör ju mer kommer du att upptäcka och ju fler ärenden får du (Socialsekreterare, 16).

I ett flertal kommuner ställs FREDA-kortfrågor på rutin, till exempel i missbruksärenden eller vid ansökningar om försörjningsstöd. Det förekommer också i en kommun återkommande kampanjer där man under en månad per år ställer frågan om våldsutsatthet och våldsutövande till samtliga nya ärenden som inkommer till socialtjänsten. Utöver finns också exempel på en glesbygdskommun där dessa frågor ställs inom flera kommunala verksamheter, hälsocentraler och folktandvård samt där kommunpolis informerar i skolor om vad som är våld hur man kan anmäla detta. En viktig aspekt i detta avseende är att det finns ett tydligt uttalat stöd från ledningshåll där arbetet med dessa frågor är prioriterade.

I mindre orter upplevs det även som **enklare och mer naturligt att samverka mellan olika enheter inom socialtjänsten i arbetet med riskbedömning**. Flera exempel ges där olika utredningsenheter (till exempel utredning vuxen, utredning barn och unga, och missbruk) initialt gör en gemensam riskbedömning för ärendet. På detta sätt får man en mer heltäckande bild och gemensam förståelse för de risker och behov som finns i ett ärende.

Flera av intervjudeltagarna upplever också att det finns möjligheter och strategier för att få utsatta som initialt inte vill medverka i utredningen att göra det. **Det krävs att arbeta stöttande och motiverande.** Några upplever att bland kvinnor med barn så är barnen den enskilt största motiverande faktorn för att medverka i utrednings- och riskbedömningsarbetet.

Barn är enligt min uppfattning en stor motivator även för den våldsutsatta och man kommer dit och man kan också lyfta barnens perspektiv. Man är mer rädd om dem än om sig själv.
(Socialsekreterare, 4)

Förutom att som yrkesverksam uppmärksamma den utsatta på barnens situation lyfter några intervjudeltagare det relations- och tillitsskapande arbetet som centralt för att öka deras motivation att delta. Detta kan bland annat uppnås genom en regelbunden uppföljandekontakt med de utsatta som är mer ambivalenta till medverkan.

Del 2: Riskhantering

Genom våra intervjuer framkommer det att socialtjänst och polis har ett begränsat antal ”egna” riskhanteringsåtgärder till förfogande. Vad gäller socialtjänsten är det främst skyddat boende som nämns, men även andra former av tillfälligt boende (till exempel jourlägenheter, vandrarhem eller hotell) för de som inte vill ha ett skyddat boende. Utöver detta nämns olika former av samtalsstöd (både för våldsutsatta och våldsutövare), placering av barn, och hjälp till den utsatta med kontakt med andra myndigheter (till exempel polis, Skatteverket för ansökan om skyddad identitet, eller psykologisk/psykiatrisk vård inom hälso- och sjukvården). I Västra Götalands län har även kommuner möjlighet att hänvisa till Utväg Skaraborg eller Södra Älvsborg, vilka tar emot våldsutövare, våldsutsatta och barn.

Polisens riskhanteringsåtgärder är också begränsade. Åtgärder som nämns av deltagarna i intervjuerna inkluderar hjälp med kontaktförbudsansökan, spaning, uppföljande kontakter med utsatta i både relationsskapande syfte samt för öka anmälningsbenägenhet och viljan att delta i utredning, och hänvisning till socialtjänst eller brottsofferjourer. Om BOPS kopplas in i ett ärende finns också möjlighet till personskydd, larmtelefon och skalskydd.

I Figur 2 nedan illustreras de teman och subteman kring utmaningar och möjligheter med riskhantering som identifierades i den tematiska analysen.

<p>Tema: Verksamhetens bristande förutsättningar</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rekrytera och behålla medarbetare • Sårbarhet i verksamheten • Brist på patrullerande polis och lokalpolis
<p>Tema: Liten verktygslåda</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Få insatser att erbjuda • Höga kostnader att köpa in insatser
<p>Tema: Brister i tillgänglighet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Långa avstånd till hjälp • Svårigheter att ordna permanent boendelösning • Insatser finns samlade i centralorten • Långa vårdköer • Bristande infrastruktur och praktiska hinder • Hitta egna säkerhetsstrategier
<p>Tema: Svårt att vara anonym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Svårt att gömma någon på "hemmaplan" • Anonymitet på ny ort • Att anpassa sig till en ny ort
<p>Tema: Möjligheter i glesbygd</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ökad känsla av omhändertagande • Större lokal- och personkänedom • Större kreativitet och hög flexibilitet

Figur 2. Teman och subteman för upplevda utmaningar och möjligheter i riskhanteringen av våld i nära relation.

Tema 1: Verksamhetens bristande förutsättningar

Ett gemensamt problem för små kommuner och särskilt de som ligger långt från centralorten, tycks vara **utmaningar i att rekrytera socialsekreterare och att behålla kompetenta medarbetare**. Flera anger att de har tillräcklig samlad kompetens men det är svårt att rekrytera erfarna medarbetare och personalomsättningen kan vara hög. Utmaningen att rekrytera upplever man handlar om långa pendlingsavstånd och att de flesta nyutexaminerade socionomerna helst stannar kvar på utbildningsorten eller väljer större orter i landet.

I några av kommunerna har det inneburit ett stort kompetenstapp när en eller flera erfarna medarbetare lämnar sin tjänst och en ny eller delvis ny personalgrupp, med socialsekreterare med kort eller ingen arbetslivserfarenhet, fått ta över och startat om arbetet på nytt. Någon kommun anger att de alltid är underbemannade men majoriteten upplever dock att de har tillräcklig kompetens och inte behöver fler medarbetare. Det som behövs är dock goda villkor för att stanna kvar. Flera upplever arbetet som tungt, hårt och krävande. I en fokusgrupp reflekterade deltagarna över personalfrågan:

Tappet på socionomer det funderar vi faktiskt mycket över för det är oroväckande. Man undrar vart tar alla vägen någonstans? Ja. Det är ett tufft jobb och det är ett krävande jobb och så. (Socialsekreterare, 5)

Här framkommer också att det finns en **stor sårbarhet i verksamheten** då den är beroende av konsulter på grund av svårigheter att rekrytera. Det blir besvärligt i synnerhet när personal som besitter viktig kompetens i ärendehanteringens säger upp sig och lämnar verksamheten.

När personalgruppen blir ny eller är beroende av inhyrda konsulter i brist på sökande till tjänsterna, blir arbetet och stabiliteten i arbetet lidande. Dels finns känslan av att behöva börja om varje gång, med nya rutiner, nya utbildningar och relationer till kollegor, dels kan klienterna påverkas genom att behöva träffa nya socialsekreterare vid upprepade tillfällen. Ytterligare en utmaning relaterat till att socialtjänsterna i gles- och landsbygd i regel har få anställda över lag innebär att många av de som vi intervjuat uppger att de sitter på flera stolar samtidigt. Detta, i kombination med lågt inflöde av ärenden, gör det svårt att kunna arbeta enbart med en viss typ av problematik och man tvingas ha flera bollar i luften samtidigt. I en kommun pratar socialsekreterarna om att ha checklistor för att veta vad som ska göras när det blir bråttom i ett högriskärende. En kvinna berättar att det i sådana ärenden finns en otrygghet att man genom oaktsamhet riskerar att röja den ut-sattas position:

Det finns olika allvarlighetsgrader där också men det är en jättestor utmaning och man vill inte vara den som sagt

glömmer den där Ipaden i ryggsäcken och sen är de röjda efter ett dygn på skyddat boende, liksom. Så det är också en stor utmaning och svårt att bli riktigt tryggt i det tycker vi (Socialsekreterare, 17)

Brist på patrullerande polis och lokalpolis upplevs som en särskild utmaning i gles- och landsbygd. Patrullerande polis kan vara svår att få tag på, de ska täcka stora geografiska områden och det kan ta lång tid att vara på plats i glesbygd. En polis berättar att det är svårt att få resurserna att räcka till i ett område som motsvarar Danmarks totala yta. Detta medför problem som att endast en patrull kan skickas på plats till ett våld i nära relationsärende, där en polis får ta hand om offret, och den andra får ta hand om våldsutövaren. Om våldsutövaren då blir våldsam är det svårt att hantera situationen. Två patruller vore optimalt men detta är oftast svårt att få till. Det finns beredskap att ringa ut flera patruller vid behov, men avstånden är svåra och det kan vara omöjligt att vänta i flera timmar på en patrull till.

Bristen på polisresurser i närheten upplevs också som en utmaning bland socialsekreterarna. En kvinna, verksam i en glesbygdskommun, menar att rådet om att ringa polisen på 112 till en utsatt kvinna som blir uppsökt av våldsutövaren inte är en jättebra lösning eftersom de vet att polisen kan vara mycket långt borta.

Tema 2: Liten verktyglåda

I våra intervjuer framkommer det tydligt att **verktyglådan av möjliga insatser generellt sett är begränsad**, särskilt för kommuner i glesbygd. I mindre samhällen finns dels inte alltid rutinen på grund av att det är sällan-ärenden, dels färre möjliga alternativa insatser då vissa är mindre tillämpbara eller tillgängliga i gles- och landsbygd. Detta gäller framför allt nyttjandet av skyddade boende, jourlägenheter men även användandet av samtalsstöd för utsatta kvinnor och våldsutövare.

Skyddade boenden är starkt begränsade eller finns inte alls i de små kommunerna. Detsamma gäller jourlägenheter som kan behöva användas akut. Några av kommunerna vi besökt har jourlägenheter, men inte alla. Den redan begränsade verktyglådan blir ännu mindre i de

ärenden där den utsatta inte vill medverka i ett skyddat boende, till exempel på grund av barnen. Att tacka ja till ett erbjudande om skyddat boende kan vara svårt eller omöjligt om inte barnen vill följa med.

Ja man vill inte bryta upp från en tillvaro man kanske har men kanske heller inte har berättat för arbetsgivare, släkt, vänner. Det blir man kanske tvingad till på ett sätt om man rycks upp och liksom försvinner i väg. Om man fortfarande bor kvar kan man liksom dölja det lite i en ganska stor utsträckning utåt sett fortsätta leva ganska mycket som vanligt. (Socialsekreterare, 9)

Andra informanter lyfter även att många utsatta väljer att avbryta sin placering i skyddat boende när de märker att livskvaliteten påverkas avsevärt negativt genom att flytta till sådant boende.

Vad gäller polisens förutsättningar till riskhantering är dessa också beroende på om det finns en anmälan eller inte. Eftersom många utsatta inte vill göra en polisanmälan blir polisens verktyglåda begränsad till att bedriva spaning, en ökad närvaro på plats (till exempel att polisen rastar hundarna i ett område nära den utsattas bostad) eller att genom relationskapande arbete med den utsatta försöka vinna dennas tillit till att göra en anmälan och medverka i en utredning. Som en polis uttrycker det:

Sen handlar vår grej mycket om att bygga förtroendet till målsägande om de ska våga anmäla sen och våga stå för anmälan. För det är först då vi kan sätta in skyddsåtgärder och hjälpa dem från polisens sida när det finns en anmälan från grunden. Det är först då vår verktyglåda öppnas mer. Det vi gör innan det är brottsförebyggande arbete som vi också ska jobba med men det är inte lika uttalat att vi – vi har inte samma, vi har inte samma verktyglåda att jobba med då så. Det är inte lika utarbetat inom polisen. (Polis, 41)

Om det däremot finns en polisanmälan öppnas fler möjligheter för polisen där, beroende på allvarlighetsgraden av våldet, ett frihetsberövande kan göras. Vidare kan vid en anmälan även BOPS kopplas in,

vilka har fler möjliga åtgärder att sätta in så som till exempel larmtelefon, skalskydd och hjälp med kontaktförbudsansökningar.

Utifrån att socialtjänster i mindre kommuner i gles- och landsbygd inte har samma resurser att tillgå uppstår även **stora kostnader för att köpa in den riskhantering som behövs**, till exempel skyddat boende eller vård.

Vi köper mycket vård. Det är ju liksom ja men jag tror att vi låg [...], typ ja 2021 låg vi på typ 40 miljoner minus i budget. Ja, nej men vi köper mycket vård och det gäller både behandling och skydd och det gäller egentligen alla omfattande insatser köper vi... och sen för det första finns det ingen budget för skyddat boende i [kommunen]. (Socialsekreterare, 1)

Tema 3: Brister i tillgänglighet

När det kommer till riskhantering i gles- och landsbygd utgör de geografiska avstånden och de små orterna de främsta hindren i arbetet med riskhantering.

Majoriteten av kommuner, särskilt i glesbygd, har inte möjlighet att erbjuda skyddade boenden inom den egna kommunen. De utsatta som beviljas en sådan insats behöver således ofta **flytta långa avstånd**, ibland till andra delar av landet. Ytterligare en problematik med skyddade boenden, som är en temporär placeringsform, är att många kommuner upplever **svårigheter med att ordna permanenta boendelösningar** för de utsatta efter en sådan vistelse. Detta beror på svårigheter att få till hyreskontrakt, ofta på grund av att den utsatta har varit utsatt för ekonomiskt våld och därmed är skuldsatt och saknar de ekonomiska förutsättningarna att få bostadskontrakt.

Samma problematik med bristande tillgänglighet gäller för övriga **stöd och samtalsinsatser som ofta finns i huvudorten**, till exempel vad gäller vård- och våldsmottagningar. Även om sådana mottagningar finns i huvudorten är de i regel också underbemannade, vilket innebär att det är **långa vårdköer** för utsatta som söker till exempel trauma- eller missbruksvård. Att det saknas exempelvis samtalsstöd och

krishantering på hemmaplan i den lilla kommunen upplevs därför som ett problem och en diskriminering av de som bor i gles- och landsbygd.

Sammantaget innebär utmaningarna med att erbjuda ”lokal riskhantering” i gles- och landsbygd att utsatta ofta behöver resa långa avstånd för att kunna ta del av stöd och hjälp. För vissa finns ekonomiska hinder att resa såsom att inte ha råd med biljett- eller bränslepriser. För andra finns utmaningen med **en bristande infrastruktur i gles- och landsbygd** där bussarna i vissa glesbefolkade områden bara går en gång om dagen. På grund av detta upplever många utsatta även en rädsla för att åka kollektivt då risken att stöta på våldsutövaren är överhängande. För vissa utsatta kan det också handla om de **praktiska hinder** som det kan innebära att ta sig till olika stödinsatser, som att inte kunna få ledigt från jobb eller få hjälp med att passa barnen. Detta gör att utsatta tackar nej till insatser de har rätt till och skulle behöva.

Klienternas egna resurser blir liksom också avgörande för de tar sig oftast inte in till [centralort] för att det är för långt. Det är för krångligt. (Socialsekreterare, 1)

Som ett resultat av att utsatta i gles- och landsbygd inte alltid kan ta del av de riskhanteringsåtgärder som finns, upplever flera intervjupersoner att utsatta tvingas **hitta egna säkerhetsstrategier** för att skydda sig och eventuella barn. Detta kan innefatta var man ska parkera bilen, vilken affär man ska handla i, eller vilka vägar man ska ta hem från jobb eller skola.

Tema 4: Svårigheten att vara anonym

Det mindre samhällets fördel med närhet, där alla känner alla, blir lätt en nackdel då det handlar om **att placera och gömma** utsatta med skyddsbehov. Att leva anonymt i en liten ort är i stort sett omöjligt. ”Man syns så tydligt på en mindre ort,” menar en av socialsekreterarna (Socialsekreterare, 22). Därför är det svårt att ha egna skyddade boenden eller jourlägenheter. De går inte att dölja och det är svårt att skydda de utsatta för fortsatt våld. Ett par kommuner tar upp att det är svårt att dölja jourlägenheter. I små samhällen vet de flesta oftast var den eller de lägenheter som socialtjänsten förfogar över ligger och det blir inte ett skydd men kan vara ett ställe att bo på då det är akut.

Så det är väl det kluriga i en liten kommun för vart ska man handla då ja under helgen om man bor kvar här men inte ska möta sin våldsutövare liksom. Så det är, ja det är sällan vi placerar i vår egen kommun om det gäller våld. För då blir det nästan som en isolering ändå när man kanske har levt isolerad i sin relation. (Socialsekreterare, 4).

Placering och skyddat eller annat nytt boende kan vara lättare i en större stad då vardagen kan fortgå, man kan fortsätta på sin arbetsplats men byta stadsdel, butik och transportsätt. Man kan undvika farliga situationer och platser på ett annat sätt. Ett litet samhälle betyder en stor risk att möta våldsutövaren om man väljer att bo kvar på orten och man bemöts av bekanta, arbetsgivare och andra där alla vet vad som har hänt. Det går inte att undkomma att alla vet vad som har hänt.

Utöver svårigheterna med att gömma en utsatt person på hemorten tillkommer även utmaningar i de ärenden där den utsatta går med på att flytta till ett skyddat boende i en ny ort i gles- och landsbygd. I mindre orter, där den informella sociala kontrollen är mer påtaglig, är det **svårt att upprätthålla sin anonymitet i ett nytt samhälle**. Att smälta in i ett nytt samhälle där alla känner alla och har koll på varandra är komplicerat. En utomstående sticker ut och om kvinnan dessutom inte kan berätta vem hon är eller varifrån hon kommer, kan detta leda till oönskad uppmärksamhet.

Om och när hotet om våld har upphört och det skyddade boendet ska lämnas kan det också vara komplicerat för en våldsutsatt kvinna att **återvända till en liten kommun**. Flera menade att kvinnor som tvingats flytta kunde ha svårt att anpassa sig till livet i en ny kommun eftersom anonymiteten i den nya kommunen var svårt att finna sig till rätta i. Konsekvenserna av att lämna allt kan bli så stora att kvinnan och barnen vill tillbaka, att de vill återvända till hemkommunen. En socialsekreterare säger:

Det tycker jag är en stor utmaning. Att de säger ”ja, men jag har mitt jobb, mina vänner, mitt liv där.” (Socialsekreterare, 7).

Återvändandet till hemorten efter ett skyddat boende kan också bli problematiskt i de orter där utbudet av lägenheter är begränsat. I en kommun berättar socialsekreterarna att de försöker hjälpa till med nytt boende men att det ibland tar stopp eftersom det är för svårt att hitta lediga lägenheter och att det är för svårt att få hyreskontrakt. Detta leder ibland till att det kan bli längre tider på det skyddade boendet än vad som behövs eftersom det inte finns någonstans för kvinnan och barnen att återvända till eller ta vägen.

Tema 5: Möjligheter i riskhantering

Även om gles- och landsbygdsmiljön i sig medför ett flertal utmaningar när det kommer till att skydda en våldsutsatt person lyfts även några fördelar.

I våra intervjuer med yrkesverksamma var ett återkommande tema i samtalen en upplevelse att man i större utsträckning **tar hand om varandra** i ett litet samhälle.

Alltså, det är på den nivån och det kan vi prata ibland om att det är en nackdel att bo på glesbygd. På vägen hit pratade vi om vilken fördel det också kan vara. Att [...] man tar hand om varandra på ett vis som jag tror också kan vara ganska unikt för en glesbygdskommun (Socialsekreterare, 17).

Ett exempel på detta är att socialtjänsten i en kommun berättar om ärenden där man till exempel flera gånger har kört en familj långa avstånd, fram och tillbaka, till en stödverksamhet då familjen saknade de ekonomiska medlen för att själva ta sig dit. En socialtjänst i en annan glesbygdskommun beskriver i ett ärende, där den utsatta och polis bodde grannar, att den utsatta var välkommen att knacka på hemma hos polisen om något skulle inträffa.

En mindre ort medför onekligen också en **större person- och lokalkännedom hos yrkesverksamma**, och som kan vara till fördel när resonemang om lämplig riskhantering förs. Till exempel är det enklare med placering av våldsutsatta då socialtjänsten, främst i glesbygd, har kännedom om både våldsutövaren och dennes kontaktnätverk. På liknande sätt lyfter en annan socialtjänst att lokalkännedomen medför ett

säkerhetstänk när det kommer till att placera våldsutsatta från andra kommuner i den egna kommunen:

Ja, så det tar ju lite tid såklart men framför allt så ser vi att det tar lika lång tid för polisen att åka dit också om det skulle hända något allvarligt. Så vi får ju ibland förfrågningar från personer som vill flytta till kommunen och då försöker vi när det finns en högre risk för våld att undvika att de bosätter sig i ytterkanterna utan de ska ha närhet till polis och sjukvård och socialtjänst och så. (Socialsekreterare, 25)

De utmaningar som lyfts i tidigare teman och subteman, i relation till den geografiska kontexten och svårigheten att vara anonym i gles- och landsbygd, medför även att de yrkesverksamma **behöver vara flexibla och hitta kreativa lösningar** för att få utsatta att våga söka hjälp och medverka i riskhanteringen. Detta kunde innefatta att mötas i mer offentliga miljöer (till exempel bibliotek eller vårdcentral) och att använda tjänstebilar som inte är skyltade med kommunlogga. En informant gav följande exempel:

Vi kan inte placera någon internt i lilla [mindre kommun], liksom det går inte. [...] Alltså vi kan inte träffas på socialkontoret utan man får smyga in bakvägen på vårdcentralen och träffas någonstans eller vi har suttit på skolan med nerdragna gardiner för att ingen ska se att vi träffas och liksom lurat, ja men ni vet. (Socialsekreterare, 31)

I andra socialtjänster i glesbygdskommuner lyfts hur man använt sig av till exempel vaktbolag i de fall där polisen haft långa avstånd att resa eller utnyttjat funktionen boendestödjare för att hjälpa våldsutsatta till en enklare vardag.

Del 3: Samverkan

Även vad gäller intern och extern samverkan framkom ett flertal teman och subteman i våra intervjuer med socialtjänst och polis. I Figur 3 nedan illustreras de teman och subteman kring utmaningar och möjligheter med samverkan som identifierades i den tematiska analysen.

Tema: Närhet och korta avstånd	<ul style="list-style-type: none"> • Geografisk närhet • Personlig närhet • Att sitta på flera stolar samtidigt
Tema: Sårbara strukturer	<ul style="list-style-type: none"> • Person snarare än funktion
Tema: Intern samverkan	<ul style="list-style-type: none"> • Strukturerat inom socialtjänsten • Ostrukturerat inom polisen
Tema: Extern samverkan	<ul style="list-style-type: none"> • Strukturerat mellan socialtjänster • Ostrukturerat mellan socialtjänst och polis • Fungerar dåligt med hälso- och sjukvården
Tema: Hinder för extern samverkan	<ul style="list-style-type: none"> • Tidsbrist • Bristande intresse • Bristande kunskap
Tema: Möjligheter till extern samverkan	<ul style="list-style-type: none"> • Existerande plattformar och arenor för samverkan finns

Figur 3. Teman och subteman för upplevda utmaningar och möjligheter i samverkan gällande ärenden med våld i nära relation.

Tema 1: Närhet och korta avstånd

Gemensamt för de representanter som medverkat i våra intervjuer är att samverkan, både internt och externt, i gles- och landsbygdskommuner främjas av att den **geografiska närhet** som finns mellan olika samhällsaktörer. Socialtjänst, polis, vårdcentral och övriga aktörer finns samlade i centralorten i dessa kommuner och ofta delar man samma lokaler. En fördel med mindre enheter som sitter samlade i en korridor eller en byggnad är att det är lätt att gå in till varandra men också att samlas akut om det behövs. Det är bara att knacka på hos varandra.

Det är den lilla kommunens fördel, att vi sitter i samma korridor allihopa [...] Vi kan dra ihop ett möte blixtnabbt. (Socialsekreterare, 16)

Och ett annat exempel:

Vi är ganska bra på samverkan över lag i kommun. Vi är ganska bra på det här. Vi måste göra det mycket för att vi är små. Vi har inte alla resurser, allt. Vi måste göra ett väl samarbete kring det. (Socialsekreterare, 3)

En annan typ av närhet som förmedlas av informanterna är den **personliga närhet** som existerar mellan yrkesverksamma i gles- och landsbygdskommuner. Utifrån att de finns få som arbetar med frågor om våld i nära relation i dessa kommuner har man en god kännedom om varandra och därmed ofta utarbetade kontakter med direkta kommunikationsvägar. Att ge varandra enkla kontaktvägar som direkta telefonnummer eller andra privata meddelandefunktioner tas upp som exempel. Har man exempelvis vänner inom polisen eller socialtjänsten, har barn på samma skola eller är gamla bekanta från förr, kan det vara enkelt.

Man får ju helt klart ett bättre samarbete på en liten ort för att man känner igen många socialsekreterare och vet namn och vem man ska ringa, vem man ska kontakta, vem som tillhör vart och vem så det är helt klart en framgångsfaktor i glesbygd, liten ort att man känner igen många aktörer. (Polis, 23)

Likt temat under riskhantering (del 2 i rapporten) om att man på mindre orter är mer benägna att ta hand om varandra, reflekterar en annan informant också över skillnaden i bemötandet yrkesverksamma sinsemellan när det kommer till just samverkan:

Men, över lag så känner jag att i den här kommunen så blir jag mycket bättre bemött när jag ringer i samverkansärenden till bostadsbolaget exempelvis. De bara ”oj, vad trevligt att du ringer. Ja, men vad bra. Kan vi samverka?”. Folk är väldigt vänligt inställda upplever jag i den här kommunen jämfört med i den större kommunen jag jobbade i, då var det mer ”jaha, och vad vill du?”. Som att de trodde att man hade en ond tanke med samtalet medan här är det mera ”nej, men oj. Jaha. Ligger det till så? Ja, men vi kan hjälpas åt”. Så det tycker jag är jättefint. Det känns – man är mer vän om varandra i små kommuner och vill samverka och vara kompis. Du

kanske kan ha nytta av mig nästa gång, liksom så det tycker jag är lite skillnad faktiskt. (Socialsekreterare, 14)

En annan informant menar på hur direktvägar in till polisen underlättar att dela information utan att för den sakens skull bryta sekretess:

Man säger ju inte mer än vad man egentligen får men ibland kanske man egentligen gör det. [...] inte att man bryter sekretessen men att man liksom – ja, jag kan ta ett ärende. Vi fick in en orosanmälan på en mamma som var psykotisk där polisen hade ringt oss några dagar innan och frågade om vi visste någonting om den här kvinnan. Så då visste jag att de hade varit där och sen fick jag en orosanmälan så då fick jag ringa ”hej, jag vill inte veta varför ni var där men hur bedömde ni läget? [...] Jag vill bara veta hur gjorde ni bedömningen på, alltså hur verkar hon? Verkar hon frisk, typ så och när jag ringde 114 14 och kom till centralen var det bara ”nej, du får inte någonting”. Det kanske var rätt men sen när jag ringde min kontaktperson så ”ja, men vi var där. Det bedömdes vara okej”. Ja, okej. Men, [...] då kan vi gå dit själva annars kanske vi hade behövt koppla på polisen. (Socialsekreterare, 2)

Att ha bra och personliga kontakter inom och mellan myndigheterna kan också vara en fördel för de utsatta, menar flera av våra informanter. Enkla kontaktvägar och samförstånd gör att socialsekreterare som är oroliga för en utsatt exempelvis kan be lokalpolisen att åka förbi den utsattas hus för att ha extra koll. Det kan också underlätta samordningen i de ärenden där den utsatta behöver kontakt med flera aktörer:

Vi har två vårdcentraler i (mindre kommun) och de ligger liksom på varsin sida om oss och det är också ganska enkelt att koppla på dem. Just det här med sjukskrivning och ekonomi och den delen också att de har någon gång kommit in direkt och sen pratat med den våldsutsatta så att man nästan får färdigt den delen. För det är en stress för många utsatta just det här med ekonomin och att man redan är ekonomiskt utsatt. Man finns hos kronofogden i majoriteten av ärendena och har svårt att hitta en bostad på egen hand eller så. Så det

är också just närheten i kommun att samverka. (Socialsekreterare, 4)

I andra kommuner hade samma problematik för de utsatta uppmärksammas. En socialsekreterare menade att klienter ofta behöver sitta och repetera sin historia inför flera aktörer men att detta kunde minskas med hjälp av samverkan och delande av information i den mån det gick.

En annan aspekt av den personliga närheten när det kommer till intern samverkan inom socialtjänsten är att många socialsekreterare sitter på många stolar samtidigt. Även om detta även kan utgöra en utmaning i relation till resursbrist och arbetsbelastning, så innebär detta att den enskilde yrkesverksamma **kan se den utsattas behov ur ett bredare perspektiv**. Till exempel har man inom flera socialtjänster socialsekreterare som har både missbruksärenden och våld i nära relation i sitt uppdrag. Detta är särskilt viktigt då flera informanter vittnar om att kommunerna de verkar i är socialt utsatta med bland annat mycket missbruk och psykisk ohälsa hos både utsatta och våldsutövare.

Ytterligare en aspekt av närhet och korta avstånd är att även **chefer har flera ansvarsområden** inom socialtjänster i gles- och landsbygdskommuner. Detta gör att beslutsvägarna om vilka insatser som bör sättas in i ett ärende blir kortare och snabbare än om detta ansvar varit fördelat på flera olika chefer vilket ofta är fallet i större kommuner:

Ja och vi har samma chef. Det är också en fördel. Alltså, har man både missbruk och en våldsutsatt, det är inte två chefer som ska komma överens om vem som ska ta vilken kostnad. Har man samma chef så blir det lättare att göra. (Socialsekreterare, 4)

Tema 2: Sårbara strukturer

Även om det föregående temat om närhet exemplifierar fördelarna med att verka i gles- och landsbygdskommuner är detta samtidigt förknippat med en sårbarhet, främst vad gäller den personliga närheten. Då både den interna och externa **samverkan är baserad på person**

snarare än funktion blir arbetet sårbart när personer slutar eller byts ut, vilket ofta är fallet inom socialtjänsten med en hög personalomsättning. Samverkan bygger bland annat på goda relationer och personkännedom vilket kan försvåras eller omöjliggöras när personal ständigt byts ut. Kontakter man haft försvinner och byts ut och därmed faller möjligheter till god samverkan:

Att vi har en personlig relation till flera som jobbar här och att man kan ringa dem. Ja, men att vi – det som kan vara svårt det är ju att det blir väldigt personbundet så. Så är det någon som inte jobbar [...] då har vi ju problem. Det blir skört om ni förstår. Det är uppbyggt, hela det här systemet, hela det här kontoret är uppbyggt på några få personer och funkar inte det, är folk inte på plats då blir det problem. Det är ju, det är ett jättestort problem på ett litet ställe. (Socialsekreterare, 1)

Hög personalomsättning förekommer dock även inom polisen, främst på chefspositioner, vilket innebär att goda samverkansformer försvinner. Som en polis berättade:

Men, jag vet att polis och socialtjänst har ju haft samverkan tidigare men vi har bytt chefer var och varannan månad under en ganska lång tid nu så att jag tror faktiskt att det har runnit ut i sanden. (Polis, 39)

Om man dessutom är ny kan det ta lång tid innan man har hunnit uppbygga dessa personliga kontakter.

Tema 3: Intern samverkan

Inom socialtjänsten finns en utbredd upplevelse av att den interna samverkan fungerar bra, vilket till stor del beror på den tidigare nämnda närheten. Utöver detta uttryckte majoriteten av informanterna att det finns **strukturerade former för intern samverkan inom socialtjänsten** kring riskhantering för våldsutsatta. Exempel på sådana strukturerade samverkansformer är olika våldsteam, ärendegrupper och mötesforum, där vissa av dessa sker vecko- eller månadsvis, och där ärenden som kräver flera olika enheters inblandning (till exempel försörjningsstöd, utredning vuxen och utredning barn) diskuteras utifrån skyddsbehov och riskhantering. En socialtjänst gav följande beskrivning av

sin interna strukturerade samverkan som genomfördes under en timme, en gång i månaden, med dagordning och socialsekreterare och enhetschef från varje enhet:

Då går vi igenom alltså hur läget ser ut på varje enhet. Är det någonting man behöver ha med sig någon i? Jag kanske har ett nytt ärende och jag behöver ha med mig någon från barn och familj. Det kan vi prata om. Vi pratar också om alltså är det någon som har sett något nytt komma ut? Någon ny dom alltså någonting som man kan delge sig av. Vi pratar om utbildningar, finns det utbildningar vi kan gå? Föreläsningar, så där. (Socialsekreterare, 43)

Trots att merparten av informanterna upplever den interna samverkan som mycket god finns det undantag. Något som framkom i fokusgruppsintervjuerna var en frustration att familjerättens beslut ofta går i klinch med den riskhantering som sätts in. En socialsekreterare beskriver:

Man måste komma i gång med den familjerättsliga processen som också tar evigheter och som vi har motiverat, vi har pepat till skyddad boende och sagt att det här är jätte viktigt och sen får man fel familjerättsligt (beslut) och pappan ändå får umgänge och sen då att barnet ska ta ansvar för att inte röja vart de bor och det går ju liksom inte. [...] men i ett ärende nu så fick ju pappan, efter väldigt lång tid, umgänge med barnen och hon lever fortsatt skyddad med sekretessmarkering i kommun någonstans, och barnen, vad kan de vara 10, 8 något sånt där, de ska träffa pappa regelbundet och ansvara för de kan inte berätta någonting egentligen. Vilken skola de går i, de kan inte berätta om kompisar eller någonting. Det ansvaret kan inte de ta så mamman är i princip röjd. Utifrån mitt perspektiv så är ju placeringen – ja, men den är ju bortkastad egentligen. (Socialsekreterare, 31)

Vidare är upplevelsen hos de medverkande informanterna att **den interna samverkan är mer ostrukturerad inom polisen** jämfört med inom socialtjänsten. Flera poliser upplever att BOPS (Brottsoffer- och

personssäkerhetsgruppen), som är den grupp inom polisen som har huvudansvaret för riskhanteringen, är svåra att samverka med. Däremot finns det undantag och då i förhållande till särskilda satsningar inom polisen där den interna samverkan fungerar bättre. Ett exempel är ett arbete där flera enheter – utredningssektionen för brott i nära relation, underrättelseenheten och ingripande-verksamheten (IGV) – samverkar för att kunna följa upp de ärenden där en polisanmälan inte upprättas, i syfte att försöka uppmuntra utsatta till att anmäla och medverka i en framtida utredning:

Det senaste vi har försökt med nu det är också att få – det är IGV-personalen som åker på adressen när det här har hänt och sen blir det inte en anmälan – så vill vi försöka få någon av de (som var på) på platsen att ta en kontakt med den här som då kanske har blivit utsatt men också man kan ta kontakt med den här mannen, kanske nästa pass man jobbar eller inom vecka bara ”Hej, hej. Vi var och besökte er i lördags. Jag vill bara stämma av hur det är?” så att vi fångar upp dem. För vi vet ju att där och då av någon anledning har vi kommit till platsen. (Polis, 37)

Tema 4: Extern samverkan

Den **externa samverkan mellan olika socialtjänster upplevs fungera väl**. Detta upplevs främst vara en aktuell samverkansform när det kommer till att placera en våldsutsatt i ett skyddat boende i en annan kommun. För detta ändamål finns det ett flertal nätverk för att möjliggöra sådan samverkan. Flera kommuner är delaktiga i nätverk (t.ex. ”Kompotten”) som innebär att kommunerna som ingår i nätverket kan placera och ta emot våldsutsatta sinsemellan. Tanken med detta är att kommuner där det på grund av låg grad anonymitet, eller avsaknad av egna skyddade boenden, inte går att gömma en våldsutsatt person på ”hemmaplan” kan placera denna i en annan kommun i nätverket. För att kunna göra detta ställs dock ett motkrav, eller snarare att det finns en förväntan, på att samma kommun då även är villiga att ta emot en våldsutsatt från en annan kommun i sina egna

skyddade boenden. Nackdelen med detta är dock att små kommuner utan egna skyddade boenden inte kan delta på samma premisser.

I en region har flera kommuner gemensamt skapat ett liknande nätverk men där man i stället för skyddade boenden byter permanenta bostäder sinsemellan kommunerna. Syftet med detta är att underlätta för utsatta som placerats på skyddat boende att övergå till en mer stabil bostads-situation.

Ytterligare en form av extern samverkan som existerar mellan socialtjänster i en annan region är att man byter ärenden med varandra om den våldsutsatta eller våldsutövare har personlig anknytning till den yrkesverksamma socialsekreteraren:

För ibland är det också så med små kommuner att folk känner varandra. Även våldsutövare känner folk inom socialtjänsten eller det kan vara någon som är anställd eller var det nu är och då kan vi hjälpas åt och det är jättebra liksom att kunna bara ja men vi har en, ja vi tar emot. (Socialsekreterare, 24)

Vidare är upplevelsen hos nästintill samtliga informanter att **socialtjänstens externa samverkan med polisen är ostrukturerad**. Oftast upplever man att den akuta samverkan som kan krävas i högriskärenden fungerar utan problem då en våldsutsatt är i omedelbart behov av skydd (till exempel handräckning vid transport till skyddat boende). Däremot saknas strukturerade former för den fortsatta riskhanteringen. Till att börja med är det flera socialtjänster som vittnar om att det kan vara svårt att få tag på polisen i ärenden där samverkan som inte rör akuta insatser krävs. Flera informanter beskriver att de blivit hänvisade till att ringa 114 14 (polisens kontaktcenter), vilket är samma telefonnummer som allmänheten använder för att anmäla brott, och får då sitta i telefonkö innan de kan få tag på någon som, i bästa fall, kan hjälpa dem vidare.

Vad gäller samverkan med BOPS upplevs denna av många informanter fungera väl, även om vissa upplever att samverkan och kommunikation

bara går en väg. Till exempel var upplevelsen i en kommun att BOPS främst ringer för att lämna över ärenden ”i knät” på socialtjänsten utan vidare fortsatt samverkan.

Mot bakgrund av detta är det flera informanter – både poliser och socialsekreterare – som menar att samverkan mellan polis och socialtjänst skulle förbättras om samverkan kunde struktureras, till exempel genom regelbundna samverkansmöten. Detta exemplifieras av en socialsekreterare som önskar ett forum där ärenden som anonymiserats kan lyftas. I ett sådant forum skulle synpunkter från olika aktörer kunna inkomma och ge en bättre bild och svar på frågeställningar.

Ytterligare en informant beskriver önskan om mer struktur i samverkan med polisen:

Så jag tror absolut att man skulle kunna (ha) strukturerade samverkansmöten, att man sitter ner tillsammans, både det och i akuta lägen att man kan ta en stund och bara hjälpas åt. Jag tror inte att det finns en ovilja att hjälpas åt. Jag tror att skulle det kunna struktureras upp på ett bättre sätt så skulle det nog funka ännu bättre, tror jag. Det är min känsla i alla fall. (Socialsekreterare, 17)

Slutligen upplever nästintill samtliga informanter att **samverkan fungerar dåligt med hälso- och sjukvården**, som är en viktig aktör i dessa ärenden. Särskilt upplevs psykiatrin vara en aktör som är svår att involvera i samverkan. Flera utmaningar beskrivs, till exempel att man upplever att hälso- och sjukvården inte har tillräckligt med kunskap om våld i nära relation:

Missbruksärenden är betydligt enklare. Missbrukare får ju en bättre samverkan än vad våldsutsatta får generellt. Det är min uppfattning. Man möts ofta av sekretess. [...] Det är svårare generellt. Jag upplever att jag måste förklara oftare, att man måste liksom förklara vad är våld är. Jag behöver inte förklara vad missbruk är för vården men när det gäller våld så måste man liksom undervisa, man måste förklara för att man ska förstå. (Socialsekreterare, 31)

En annan informant påtalar vikten av att som socialsekreterare kunna följa med den utsatta vid läkarbesök då hälso- och sjukvården inte är lika benägna att arbeta motiverande med utsatta som är ambivalenta till att medverka vid ett rättsintyg:

Det här med om man ska upp och träffa läkare efteråt och dokumentera skador och sådant, det har ju också hänt att kvinnan jag har varit uppe med – kvinnan har gått upp med att träffa läkare då men när väl läkaren vill dokumentera då har hon sagt nej då. Hade inte jag varit med i något av fallen hade blivit nej, liksom. Men, i och med att jag var med och kunde tala om vikten av det och så, så gjorde de det då. Så det är också någonting som man ska tänka på att man ska vara med. (Socialsekreterare, 18)

Tema 5: Hinder för extern samverkan

Ett flertal hinder för en fungerande extern samverkan framträder i våra intervjuer med de yrkesverksamma. Både polis och socialtjänsten i flera regioner nämner **tidsbrist som en utmaning för samverkan**. Att arbeta i sina egna ”stuprör” upplevs vara ett sätt att hantera den tidspress som man som enskild yrkesverksam befinner sig i. Att då till exempel initiera samverkan genom en SIP (samordnad individuell plan), som är en samverkansform främst för socialtjänst och hälso- och sjukvården för att samordna insatser till en klient som är i behov av insatser av båda aktörer, upplevs vara tidsödande. I relation till samverkan genom en SIP är också upplevelsen från flera informanter att hälso- och sjukvården har **ett bristande intresse att samverka** i sådana ärenden. En informant beskriver dels tidsbristen, dels det bristande intresset att samverka kring våldsutsatta som är i behov av insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvården. Inom socialtjänsten kunde man tycka att gemensamma verktyg och rutiner som SIP (samordnad samverkan mellan socialtjänst, hälso- och sjukvård och skola) kunde vara användbart. Men intresset var inte lika stort hos alla aktörer då vissa upplevt motstånd och att aktörer inom hälso- och sjukvård inte deltog då de menade att det var tidsödande och besvärligt:

Nej, men okej då funkar ju inte samverkan för att det finns inte – jag tror det är så pressat i alla verksamheter så man har inte tid att samverka fast det skulle kunna underlätta så otroligt mycket och bespara dem utsatta jättemycket tid och lidande. (Socialsekreterare, 2)

Slutligen nämns även **bristande kunskap** som ett hinder för en fungerande extern samverkan. Detta kan inkludera en bristande kunskap från socialtjänstens sida om när man får, eller ska, göra en polisanmälan, eller vad man får dela för typ av information i relation till gällande sekretessbestämmelser. På flera håll lyfter informanterna att denna osäkerhet resulterar i att man hellre avstår från att anmäla eller dela information. Slutligen finns det också blandade upplevelser kring vilken kunskap man som enskild yrkesverksam har vad gäller andra aktörers arbete. Både poliser och socialtjänster upplever att det även på mindre orter kan finnas en okunskap om hur polisen eller socialtjänsten arbetar och vilka insatser de kan erbjuda till en våldsutsatt. Frågor som kunde uppstå lyftes:

Vem ska sitta med? Hur går det till hos er? Alltså, [...] vi kan få sådana frågor från våra klienter också som ”okej, jag vill polisanmäla det här nu” och man bara ”ska vi googla?” (Socialsekreterare, 36)

Socialtjänsten upplevde att båda organisationernas uppdrag kunde uppfattas som komplexa och att de inte visste vilka insatser den andra organisationen kunde erbjuda. De kunde ibland fundera över om de olika aktörerna gjorde samma saker i vissa ärenden, som att båda säkerhetsplanerade.

Tema 6: Möjligheter till extern samverkan

Trots de ovan beskrivna hindren till extern samverkan i ärenden som rör våldsutsatta är dock många av våra informanter som ser **möjligheter till strukturerad samverkan inom ramen för befintliga nätverk och samverkansmodeller**. I flera kommuner och regioner finns upparbetade nätverk och strukturer för samverkan mellan bland annat socialtjänst, polis och skola vad gäller ungdomskriminalitet. I andra kommuner finns liknande

strukturer och samverkansmodeller mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård för missbruksklienter. I relation till sådana befintliga samverkansmodeller upplever många informanter att sådana modeller även borde kunna antingen utvidgas eller upprättas för ärenden av våld i nära relation:

Jag tänker att vi har ganska bra, alltså på barnsidan till exempel så har vi ganska bra samverkan med polisen när det gäller till exempel ungdomar som är inne på lite – alltså har andra riskbeteenden, kriminalitet. Vi har ganska – vi är ganska snabb med de här som snattar till exempel på (affären), liksom att de har väldigt bra kartläggning inom polisen. De har väldigt bra samverkan med skola och mycket sådana där saker men att just när det gäller våld så där tror jag att vi haltar ganska mycket eller upplever jag i alla fall från vår sida. Vi är väldigt snabba på samverkan kring de som tagit en Red Bull liksom men när det gäller barn som har förälder som är utsatta eller utsätter för våld där har vi ingen, ingen kommunikation förutom en anmälan. (Socialsekreterare, 33)

På samma sätt lyfter flera informanter möjligheten till att använda SIP:ar där egentligen annan problematik hos klienterna står i fokus men våld är närvarande. Antingen bjuda in polisen till befintliga eller skapa egna SIP:ar mellan socialtjänst och polis.

Andra informanter lyfter att även SMADIT-modellen (Samverkan mot alkohol och droger i trafiken) skulle kunna användas för våldsutövare i nära relation. Utgångspunkten för SMADIT är att erbjuda vård och hjälp i direkt anslutning till personer som ertappats för till exempel rattfylleri, då mottagligheten för hjälp och behandling allt som oftast är som störst tätt inpå själva händelsen.

Slutsatser och diskussion

Syftet med projektet som redovisats i denna rapport var att *öka kunskapen om utmaningar och möjligheter i relation till resurser och behov i arbetet med våld i nära relation i gles- och landsbygdskommuner*. Utifrån detta så ville vi veta mer om hur resurser och möjligheter att arbeta med riskbedömning och riskhantering i gles- och landsbygdskommuner ser ut och vilka behov och svårigheter som finns hos klienterna som är specifika i dessa kommuner. Vi har också tittat närmare på hur samverkan fungerar för att ta reda på hur både organisation och enskilda praktiker kan stärkas i sitt arbete med att hantera våld i nära relationer.

Utifrån våra resultat och de teman vi kunde identifiera som återkommande och starka i våra intervjuer kan vi se att de geografiska och demografiska förutsättningarna både kan vara en styrka och en utmaning. Närheten till varandra, lokalkännedomen och känslan av att ta hand om varandra i det lilla samhället lyftes fram som styrkor i arbetet med både riskbedömning, riskhantering och samverkan. Gemensamma problem eller utmaningar inom samtliga områden var brist på resurser, trubbiga arbetsverktyg både för bedömning och hantering i form av få insatser, och brist på struktur i samverkan.

Nästan samtliga teman om samverkan är ett tveeggat svärd: fördelar med personkännedom, och att sitta på flera stolar samtidigt gör att samverkan blir enklare och snabbare; men extremt sårbart om personer försvinner. Samverkan i gles- och landsbygd är baserad på person, inte funktion, men detta är det enda sättet utifrån givna förutsättningar. Det är dock inte hållbart på sikt då personer byts ut och personliga kontakter försvinner.

Vår slutsats är att strukturerna för arbetet och samverkan i gles- och landsbygd är sårbara och det finns brister i tillgänglighet för insatser som kan få stora konsekvenser för de utsatta. Långa avstånd och bristande lokal samhällsservice innebär att de utsatta inte alltid kan ta del av insatser, vilket stöds av både nationell och internationell forskning på området (DeKeseredy & Rennison, 2020; Strand & Storey, 2029; Strand m.fl., 2021). Det innebär också att socialtjänst och polis måste stärkas i sin samverkan, ta del av strukturerade metoder och vara

flexibla för att nå fram, ge stöd och för att motverka och förhindra upprepat våld.

En strävan i detta projekt har varit att tydliggöra vilka utmaningar och möjligheter som finns för arbetet i gles- och landsbygd för att med forskningens resultat bidra till ett mer jämlikt och hållbart samhälle. Vi hoppas att forskningen kan bidra med kunskap som kan förbättra situationen för människor i gles- och landsbygd genom att ta oss an de samhällsutmaningar som finns när det gäller att hantera våld i nära relationer som sker i gles- och landsbygd.

Vi utgår från de globala hållbarhetsmålen och det specifika målet om ett jämlikt samhälle. Det innebär till exempel att hjälp och stöd ska kunna erbjudas den som är utsatt oavsett var hen bor, även om lösningarna är väldigt olika och kontextberoende. Att få möjlighet till effektiv hjälp ska vara en självklarhet oavsett geografisk placering. Det ökar även hälsa och välbefinnande hos de som utsatts för våld i nära relationer då de kan erbjudas stöd på sina villkor.

I projektet har det varit viktigt att samtala och föra en dialog med yrkesverksamma praktiker som arbetar i gles- och landsbygd. En utgångspunkt i RISKSAM är att forskare och praktiker i större utsträckning behöver arbeta tillsammans för att dels lära av varandra, dels nyttja varandras styrkor.

Vi som forskare behöver få forskningsfrågor från praktiken som vi sen kan utveckla. Det innebär att praktiken också är villiga att delta i högre utsträckning i forskning då forskningen blir relevant för de utmaningar som de har i sitt arbete. Vi tror att detta bidrar till ett mer hållbart samhälle och ett bättre stöd för våldsutsatta.

Förslag till förbättrat arbete i ärenden om våld i nära relation i gles- och landsbygd samt bättre samverkan

Utifrån våra diskussioner med de yrkesverksamma har vi strävat efter att få fram förslag på hur organisationer och praktiker kan stärkas i sitt arbete med våld i nära relation. Nedan följer förslag inom arbetet med riskbedömning, riskhantering och samverkan som bygger på exempel från verksamheterna vi mött.

Riskbedömning

- **Rutiner**

Det behövs rutiner för att identifiera våldet. Att ställa frågor om våld i nära relation på rutin i alla ärenden som inkommer till socialtjänsten är exempel på hur våldet enklare kan upptäckas.

- **Riskbedömningsmetoder**

När olika metoder används behövs antingen en enighet om att använda samma metoder eller hitta ett sätt att samverka så att förståelsen för varandras bedömningar stärks.

- **Utveckla arbetsätt**

De yrkesverksamma beskriver att de stärks genom trygghet i sin roll och sin kompetens samt att det skulle underlätta om de hade möjlighet att arbeta två och två i bedömningar. De behöver även hitta forum för samverkan

- **Motivera de utsatta**

De yrkesverksamma behöver arbeta stöttande och motiverande med klienter. Även om den utsatta inte vill medverka i en polisutredning kan det relations- och tillitsskapande arbete som ändå kan genomföras vara avgörande för att den utsatta till slut lämnar en våldsam relation

- **Utbildning av chefer**

En viktig del för att förbättra arbetet med riskbedömning är att utbilda alla chefer och verksamhetsledare om våld i nära relation så att de kan leda arbetet.

Riskhantering

- **Bryggan mellan riskbedömning och riskhantering**

För ett framgångsrikt arbete med riskhantering behövs checklistor och rutiner för att inte missa viktiga delar. Särskilt viktigt blir det att ha checklistor i sällanärenden. Att förstå hur riskbedömningen ska kunna användas för att välja effektiva åtgärder blir särskilt viktig. RISKSAM kan vara en metod att använda.

- **Överföra kunskap**

De yrkesverksamma behöver i högre utsträckning anordna workshops och jobba med fiktiva case för att kunna träna på riskbedömning och riskhantering i exempelvis sällanärenden. Myndigheterna behöver även lära känna varandras verksamheter och prata om vad sekretess innebär och hur de kan hantera både gemensamma och enskilda utmaningar som finns.

- **Skapa team**

Team behövs runt de utsatta. Det kan vara i olika former som till exempel familjeteam, våldsteam eller boendestödjare. Team runt den utsatta behöver stötta på olika sätt utifrån de behov som finns. Även team runt våldsutövare behöver finnas. Både utsatt och våldsutövare behöver hanteras utifrån den risk som finns i syfte att stoppa våldet.

- **Lämpliga forum**

För en effektiv riskhantering krävs att de berörda myndigheterna identifierar lämpliga befintliga forum eller skapar nya där de till exempel kan dela kontaktuppgifter och upprätta kontaktvägar. Det behövs ett organisatoriskt minne för att säkerställa att arbetet bygger på organisation och inte person.

- **Insatser med glesbygdsperspektiv**

I högre utsträckningen behöver myndigheter möjliggöra för klienter att ta del av insatser antingen på plats eller att de kan resa. Det kan även vara att hitta digitala lösningar för att avhjälpa avståndsproblematik.

Samverkan

- **Samsyn**

För en effektiv samverkan behöver de yrkesverksamma lära känna varandras uppdrag tydligare. En gemensam kompetensutveckling kan bidra till ökad samsyn. En gemensam utbildning på området som ges för socialtjänsten, regionen och polisen kan leda till att de dels känner till varandra, dels skapar trygghet i vilken information som kan delas.

- **Främja kontakter**

För en god samverkan behöver yrkesverksamma upprätta kontakter och främja möten mellan sig. Det kan vara att ge varandra enkla kontaktvägar som direkta telefonnummer. I glesbygd känner många till varandra utifrån att det är relativt få personer som arbetar med frågorna. Det är en styrka som gör det enklare att samverka.

- **Lokala samverkansforum**

Det behövs att arbetet utgår från befintliga forum som finns. Det kan vara att utnyttja länsstyrelsernas och andra kommuners samordningsfunktioner. Kommunala forum för samverkan mellan olika aktörer i olika frågor kan användas. Samarbeten kan förbättras med exempelvis hyresbolag. Det är viktigt att möjliggöra att utsatta kan lämna skyddade boenden inom rimlig tid.

- **Nationella samverkansforum**

Kompotten nämns som ett bra sådant. De kan till exempel främja samarbete kring skyddat boende i lösare avtal. Karlstadsmodellen där man ingår avtal med varandra i närområde för att byta lägenheter med varandra är ytterligare en modell som kan användas.

- **Samarbeta kring insatser och i nätverk i regionen.**

Små kommuner kan dela expertis. Nätverk mellan kommuner och i länet kan användas där nära samarbete med grannkommuner som alla är i samma sits, framhålls som bra möjlighet att dela kunskap och kompetens.

- **Digitala kontakter**

Digitala mötesformer underlättar för yrkesverksamma som har långa avstånd att ta sig till huvudorten. Dessa behöver vidareutvecklas.

Referenser

- Barlow, C., Davies, P., & Ewin, R. (2023). 'He hits me and that's just how it is here': responding to domestic abuse in rural communities. *Journal of Gender-Based Violence*, 7(3), 499-514. doi:10.1332/239868021X16535814891956
- Brottsförebyggande rådet (BRÅ). (2006). *Stalking i Sverige. Omfattning och åtgärder* (Rapport 2006:3). Stockholm: Brottsförebyggande rådet. Hämtad från www.bra.se
- Brottsförebyggande rådet (BRÅ). (2014). *Brott i nära relationer: En nationell kartläggning*. (Report 2014:8). www.bra.se
- DeKeseredy, W. S., & Rennison, C. M. (2020). Thinking theoretically about male violence against women in rural places: A review of the extant sociological literature and suggestions for future theorizing. *International Journal of Rural Criminology*, 5(2), 163-180.
- Edwards, K. M. (2015). Intimate Partner Violence and the Rural-Urban-Suburban Divide: Myth or Reality? A Critical Review of the Literature. *Trauma, Violence, & Abuse*. 16(3), 359-373.
- European Institute for Gender Equality (EIGE). (2021). *EIGE's indicators on intimate partner violence, rape and femicide: EU state of play*. Publications Office of the European Union.
- Hanley, N., et al. (2023). 'You Are Up Against It Down Here'. Providing Domestic and Family Violence Services in Regional Australia. *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, 12. doi:10.5204/ijcjsd.2437
- HSLF-FS, 2022:39. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer.
- IVO (2019) *Granskning av kommuners arbete med våld i nära relationer 2018. En rapport med IVO:s iakttagelser från 14 kommuners arbete*. Inspektionen för vård och omsorg. Art.nr. IVO.2019-1.
- Jordbruksverket. 2012:19 *Arbete och liv på landsbygden – Landsbygdens förutsättningar i kunskapsekonomin*.

- Logan, T. K., Shannon, L., & Walker, R. (2005). Protective Orders in Rural and Urban Areas: A Multiple Perspective Study. *Violence Against Women*, 11(7), 876-911. doi: 10.1177/1077801205276985
- Olsson, H., Larsson, A-K.L. & Strand, S.J.M. (under utgivning). Social workers' experiences of working with partner violence. *British Journal of Social Work*.
- Peek-Asa, C., Wallis, A., Harland, K., Beyer, K., Dickey, P. & Saftlas, A. (2011). Rural Disparity in Domestic Violence Prevalence and Access to Resources. *Journal of Women's Health*, 20, 1743-1749.
- Schwab-Reese, L.M., & Renner, L.M. (2017). Attitudinal Acceptance of and Experiences with Intimate Partner Violence among Rural Adults. *Journal of Family Violence* (32), 115–123. doi 10.1007/s10896-016-9895-y
- Socialstyrelsen. (2022). *Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2018-2021*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Sandberg, L. (2013). Backward, dumb, and violent hillbillies? Rural geographies and intersectional studies on intimate partner violence. *Journal of Women and Social Work*, 28(4), 350-365. doi: 10.1177/0886109913504153
- Statistiska centralbyrån [SCB]. (2015) *Urbanisering – från land till stad*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2015/Urbanisering--fran-land-till-stad/>.
- Strand, S., & Petersson, J. (2021). *RISKSAM – En strukturerad arbetsmodell för RISKhantering och SAMverkan i ärenden avseende våld i nära relation och stalkning*. MANUAL. Örebro; Örebro Universitet
- Strand, S.J.M. & Storey, J. (2019). Investigating Severity of Intimate Partner Violence and Risk Factors in Urban, Rural and Remote Areas. *Violence Against Women*, 25(2), 188-207. doi: 10.1177/1077801218766611
- Tayebi, N., & Strand, S. J. M. (2022). Policing stalking: The relationship between police risk assessment, risk management, and recidivism in stalking cases. *Journal of Threat Assessment and Management*, 9(3), 171–187. doi.org/10.1037/tam0000186

- Vikander, M., Larsson, A-K., & Källström, Å. (2023). Managing Post-Separation Violence: Mothers' Strategies and the Challenges of Receiving Societal Protection. *Nordic Social Work Research*. doi.org/10.1080/2156857X.2023.2285988
- Världshälsoorganisationen (WHO). (2021). *Violence against women prevalence estimates, 2018*. Geneva: World Health Organization.
- Youngson, N., Saxton, M., Jaffe, P.G. et al. (2021). Challenges in Risk Assessment with Rural Domestic Violence Victims: Implications for Practice. *J Fam Viol* 36, 537–550. doi.org/10.1007/s10896-021-00248-7.